

Kapitel 2

Planeringsförutsättningar

Kap 2:1

Boende och bebyggelse

Det permanenta boendet

Flyttningsmönstret inom kommunen har varierat rätt påtagligt under den gångna trettioårsperioden. Under sjuttio- och början av åttiotalet skedde en stor inflyttning till Storumans kommun. Stensele och Tärnaby. Viss inflyttning skedde också från landsbygden till de mindre byarna. Processen drevs främst av rationaliseringen inom jord- och skogsbruket och av tillväxten inom turism, verkstadsindustri och den offentliga sektorn. Under slutet av åttiotalet skedde en förändring av flyttningsmönstret bl a som en konsekvens av ekonomiska stimulansåtgärder för byggande på landsbygden. I främst Tärnabyområdet valde flera att bygga och bosätta sig utanför tätorterna. I förhoppning om att få ungdomar att stanna kvar i bygden uppfördes också, med offentligt stöd, lägenhetshus i flera av kommunens byar. Dessa satsningar har tyvärr visat sig föga framgångsrika. Under de senaste decennierna är trenden återigen viss inflyttning till de större tätorterna som, med undantag för Hemavan, minskat i folkmängd.

För hela kommunen är trenden en minskande och åldrande befolkning. Minskningen är störst i den östra delen av kommunen. Som beskrivits i de inledande delarna av planen så har snabba och svårförutsägbara vändningar skett när det gäller näringsliv och befolkningsutveckling. Träförädlingsindustrin, turismen och gruvnäringen har i dag positiva utvecklingstendenser. Bl a därför finns skäl att ha beredskap för en situation med efterfrågan på bostäder, industrimark och mark för utveckling av turismen.

Till skillnad från förr då kommunen hade inflyttande över låg och bidrag till alla kategorier av bostäder är det i princip främst genom sin planberedskap kommunen i dag kan påverka bostadsbyggandet. För att ha god planberedskap upprättas därför fördjupade översiktsplaner Storumans kommun, Tärnaby och Hemavan. Av bl. a. funktionella och ekonomiska skäl är planerna inriktade på förtätning av befintlig bebyggelse. Planerna innehåller också nya bostadsområden i attraktiva lägen.

I äldreboendeutredningen föreslås en modell som innebär att marklägenheter med goda lägen i det befintliga bostadsbeståndet öronmärks som så kallade "Äldrelägenheter". Graden av service för de som bor i dessa lägenheter kan anpassas till de boendes behov. På så sätt fördröjs de gamla människornas behov av vård och omsorgsboende. Samtidigt ställs också krav på att omgivningarna kring äldrelägenheterna anpassas till de boendes behov, tex genom att trygga gångvägar till service och rekreationsområden anordnas.

Efterfrågan på att bygga nya bostäder på landsbygden är i dag låg. För att behålla de fina kvaliteter och det värde som landsbygdens bebyggelse har är det angeläget att tillbyggnader och renoveringar sker på ett bra sätt. De råd som finns i det arbete som gjorts för Gunnarn bör kunna ge vägledning för renovering och ombyggnad även i andra områden. Se Utformningsprogram för bebyggelse i Gunnarn daterad 2003 04 03.

Byggnad i turistområden

Enligt "Planeringsunderlag för fjällregionen maj 1999" fanns år 1986, 3141 fritidshus i Storumans kommun. 1998, 3610 st. I dag ca 4000. Flera fastigheter har gäststugor med eget kök.

Turismen har utvecklats till en av kommunens huvudnäringar. För Hemavan och Tärnaby upprättas fördjupade översiktsplaner som ger planberedskap för planperioden. Det funktionella sambandet mellan de båda orterna blir allt starkare. Orterna kompletterar varandra både när det gäller utbud av service och aktiviteter. Det finns därför skäl att behandla de båda orterna som ett gemensamt planeringsområde.

Det privata fritidshusboendet har alltid utgjort en viktig del av turismen i Tärnabyområdet. Fleretalet husägare och besökare finns inom "bilavstånd" från fjällen och har därmed utgjort en relativt köptrogen besökargrupp oavsett ekonomiska konjunkturer. Även om turismens utbyggnad under senare tid inriktats mot en geografiskt vidare kundkrets är det privata, regionalt baserade, fritidshusboendet således av stor betydelse. Det har skapat bas och uthållig sysselsättning för lokala hantverkare och näringsliv.

Efterfrågan finns på både glest och tätt fritidshusboende. Fram till 1990-talet tillkom, i enlighet med kommunens planering många fritidshus och uthyrningsstugor i anslutning till äldre fjälljordbruk, som ett ekonomiskt komplement till ortsbefolkningen. Detta ledde, på gott och ont, till en stor spridning av bebyggelsen. God naturkontakt men långa avstånd till den service som i ökande grad kommit att känneteckna senare tiders fjällturism.

Samtidigt som försörjningsstödet till fjälljordbruket i byarna till stor del spelat ut sin roll har efterfrågan på fritidshus i turistorterna Hemavan och Tärnaby ökat.

Sedan mitten på 1990-talet finns en ökad efterfrågan på fritidshus från den närbelägna norska marknaden. De utnyttjar ofta fritidshusen för weekendbesök och deltidsboende under en stor del av året och söker lägen i västligaste delen av kommunen. Det är en ambition att i möjligaste mån tillgodose denna efterfrågan som har stor positiv påverkan på områdets näringsliv och verkar i säsongsutjämnande riktning. Samtidigt måste utvecklingen givetvis ske så att konflikterna med andra intressen minimeras.

Den västra kommundelen präglas av att man har nära kontakt med kalfjället. Den vackra naturen och de vida utsikterna gör att det är en känslig uppgift att placera och utforma bebyggelsen i området. Även rennäringens behov av att behålla flyttleder och viktiga betesområden ostörda liksom tillgång till väderskydd och alternativa beten i dalgångarna bör tillgodoses i planen. Förhållningssättet bör vara att lämna särskilt känsliga områden för renskötseln orörda.

Känslan av att färdas i en av bebyggelse obruten natur är en värdefull kvalitet i landskapet. Väg E12 genom västra delen av Storumans kommun erbjuder en av landets längsta och vackraste fjällfärder med buss och bil. Denna sommarturism är också en viktig del att slå vakt om och utveckla för framtiden. Ny bebyggelse bör därför placeras ett stycke från genomfartsvägar så att landskapsbilden i möjligaste mån bevaras. Särskilda krav ska också ställas på bebyggelsens estetiska utformning. Generellt gäller för byggandet i turistområden att bebyggelsens estetiska kvalitet är en betydelsefull del av turistprodukten. Synen på byggandet i fjälldalarna utvecklas ytterligare i kap 4.

Anspraak

- Skapa planberedskap för att kunna tillgodose efterfrågan på tomter i främst Sturman-Stensele, Tärnaby och Hemavan. Vårda tätorterna så att skolmiljöer, service och bostadsområden får så hög kvalitet att det blir en positiv faktor.
- Skapa goda miljöer för de äldre och omsorgsberoende.
- Ny bostadsbebyggelse bör lokaliseras till attraktiva lägen med god tillgänglighet till skola och service. Befintlig infrastruktur som vägar, vatten och avlopp bör användas i möjligaste mån. Kostnaderna för kollektivtrafik, skolskjutsar, färd- och hemtjänst bör också beaktas.
- Byggandet på landsbygden bör ske så att landskapsestetiska och kulturella värden bevaras. Skapa planberedskap för olika typer av boende. Sök särskilt lägen som är attraktiva såväl sommar som vinter.
- I turistområden bör byggandet ske med tanke på att varje ny tillkommen byggnad är en del av turistprodukten. Särskild omsorg bör därför ägnas åt bebyggelsens utformning.
- Sök möjligheter för ett energieffektivt byggande av permanenta bostäder och fritidshus.
- Bedriv energi- och klimatrådgivning inom kommunen till nytta för allmänhet, företag och lokala organisationer.
- De regionala miljömålen för god bebyggd miljö ger också vägledning för planeringen.

Kap 2:2

Äldreomsorg.

De demografiska förändringarna är den faktor som styr det framtida vårdbehovet mer än någonting annat. Befolkningsprognosen finns i översiktsplanens kapitel "Mål och utvecklingsperspektiv". Trenden för kommunens befolkningsutveckling är tydlig. Om inga samhällsförändringar sker finns risk att kommunens befolkning minskar fram till år 2030. Under denna period blir de äldsta (65 år och äldre) något fler medan de övriga åldersgrupperna minskar. Andelen äldre går från att ha varit nästan en fjärdedel av kommunens befolkning (23,3 %) år 2002 till att vara nästan en tredjedel (31,1 %) år 2030. Denna utveckling kommer på ett påtagligt sätt att påverka behovet av stödinsatser till äldre, eftersom vårdbehovet generellt ökar med tilltagande ålder. Det kommer att vara viktigt att skapa en beredskap för att möta detta snabbt ökande behov efter år 2020.

Vi kan med säkerhet säga att antalet dementa i Storumans kommun kommer att bli större, eftersom åldersgruppen 80 år och äldre är det enda befolkningssegment som kommer att växa under den kommande tjugoförårsperioden. Som framgår av befolkningsprognosen kommer denna åldersgrupp att öka med nästan 35 % fram till år 2030. Belastningen på demensvården torde därför också öka i motsvarande omfattning. Om befolkningsprognosen (536 personer över 80 år) och förutsägelse om demensprevalens (cirka 12 % vid 80 års ålder och snabbt växande vid högre ålder) stämmer kommer det sannolikt att år 2030 finnas minst 100 personer med måttlig eller svår demens. Det är uppenbart att dagens 18 särskilda demensvårdsplatser i detta läge kommer att vara otillräckliga. Ifall 2005 års utbud av särskilt boende ska upprätthållas i respektive kommundel behöver det år 2030 finnas 130 platser i Sturmanområdet och 49 platser i Tärnabyområdet. Detta skulle innebära ett nyproduktionsbehov av ungefär 30 platser i det östra området och 15 i det västra. Dessutom bör det poängteras att antalet "äldre äldre" kommer att öka, vilket betyder att ett större antal dementa kommer att finnas inom dessa grupper. Nyproduktionen bör därför i första hand vara inriktad på demensplatser. Parallellt med det ökade behovet av äldreomsorg minskar kommunens befolkning de yngre åldersgrupperna, vilket innebär att färre ska ta hand om fler. Därför kommer det att vara viktigt både att arbeta för att tillskapa nya resurser, och att utnyttja de befintliga resurserna på bästa möjliga sätt.

Boendefrågorna är centrala för utformningen av en bra äldreomsorg. Idag upplevs steget mellan "eget boende" och "särskilt boende" som alldeles för stort. Det är också uppenbart att bristen på särskilda bostäder för till exempel demenssjuka har gjort att tillgängligheten för övriga grupper av äldre är starkt begränsad. Vad gäller mellanformer mellan ordinarie boende och vård- och omsorgsboende skulle i vår kommun ett slags "boendegrupp" kunna utvecklas. Detta skulle utformas på så sätt att ett antal personer som fortfarande bor i eget boende har gemensamma schemalagda aktiviteter, gemensam lunchlokal, bestämda kontaktscheman och liknande. Detta skulle kunna göras på prov i ett pilotprojekt. Bostadsanpassning och tekniskt stöd är självklara verktyg för att underlätta kvarboende i den egna bostaden så länge som det önskas.

"Trygghetsbostäder" innebär anpassade lägenheter med god tillgänglighet, med nära tillgång till gemensamhetslokaler, måltider, vård och annat stöd. De lägenheter som här kommer ifråga bör gärna ligga i närheten av befintliga vård- och omsorgsboenden eller liknande. Gruppboendestäder för dementa måste också planeras och byggas. Behovet av demensplatser kommer att öka i framtiden.

Nyttjandet av befintliga platser bör granskas och optimeras, och genom att göra plats för de dementa som redan idag behöver speciell vård och omsorg frigörs också platser på vanliga äldreboenden.

Några omfattande anspråk på markanvändning torde däremot inte vara aktuella för äldreomsorgens behov, utöver det att man prioriterar omsorgens behov vid förtätning av områden i anslutning till befintliga anläggningar. Utemiljöerna kommer att behöva anpassa omkring befintliga äldreboenden. Hänsyn till detta bör tas i detaljplaneringen.

Anspråk

- Bygga upp beredskap för ökat antal äldre bla genom att utveckla olika former av trygghetsbostäder.
- Planera för nya demensboenden i främst Storuman och Tärnabyområdet.
- Skapa goda vistelsemiljöer och strövstigar.

Kap 2:3

Utbildning

Befolkningens utbildningsnivå

Befolkningens utbildningsnivå (Avser läget 2007-12-31 åldrarna 20-64 år) jämfört med länet och riket framgår av nedanstående tabell:

Utbildningsnivå	Kommunen	Länet	Riket
Förgymnasial utbildning	16 (M:19, K:12)	11(M:13, K:9)	15 (M:17,K:13)
Gymnasial utbildning	61 (M:63,K:59)	50 (M:53, K:47)	48 (M:50, K:47)
Eftergymnasial utbildning	22 (M:17, K:28)	38 (M33; K:43)	35 (M:31, K;39)

Källa: SCB

Statistiken visar att kommunen har en förhållandevis låg andel av arbetskraften som har eftergymnasial utbildning. Särskilt gäller detta männen, där endast 17 % av arbetskraften har en sådan utbildning. Det arbete som skett inom projektet Akademi Norr har visat sig vara framgångsrikt när det gäller möjligheterna att öka till-

gängligheten till högre utbildning. Enligt undersökningar från Södra Lapplands forskningsenhet 2005 är medelåldern bland studerande inom Akademi Norr relativt hög och andelen kvinnliga studerande med barn är stor. Via Akademi Norr nås studerandegrupper som annars inte skulle ha möjligheter att genomgå högre utbildning.

Omstruktureringen i vårt näringsliv kräver allt mer av arbetskraften inom alla områden. Det är därför angeläget att fortsätta arbetet med att stimulera människor i vår kommun att genomgå högre utbildning. Den förhållandevis låga utbildningsnivån, särskilt bland männen, är en stor svaghet i arbetet att möta de utmaningar som står framför oss.

Kommunen verkar för en fortsatt satsning på högre utbildning genom deltagande i Akademi Norr och utveckling av Lärcentrum. Ett lärcentrum där all vuxenutbildning inryms under samma tak. I kommunen finns också eftergymnasial utbildning i form av en KY-utbildning (kvalificerad yrkesutbildning) med antagning fram till 2011. En fortsättning i form av en YH-utbildning (Yrkeshögskoleutbildning) planeras.

Luspengymnasiet bedrivs med ett flertal yrkesprogram och högskoleförberedande program. Samverkan med andra gymnasieskolor inom främst regionen för att optimera program och kursutbudet. En utvecklad IT-struktur är en förutsättning för detta.

Grundskolor finns i Tärnaby, Storuman, Gunnarn, Slussfors och Stensele. Antal elever: Stensele skola (f-6), 54 elever läsåret 2009/2010, Gunnarns skola (f-6), 24 elever läsåret 2009/2010, Slussfors skola (f-6), 21 elever läsåret 2009/2010, Skytteanska skolan i Tärnaby (f-9), 131 elever läsåret 2009/2010.

Anspråk

- Alla elever ska ges förutsättningar att lämna grund och gymnasieskolan med godkända betyg
- Barn och elever ska vara trygga i sin dagliga miljö
- Verksamheten ska bedrivas av kompetent och behörig personal
- Kommunen skall ha en kvalitativt god sarskoleverksamhet- Samverkan mellan gymnasieutbildningen och universitet / högskola skall finnas
- Skolan skall samverka med föräldrar, närings-, kultur- och föreningsliv. Vuxenutbildning skall i samverkan med andra erbjuda flexibla lärmiljöer

Vattentäkter och skyddsområden

Den kvantitativa tillgången på vatten är god inom Storumans kommun. Däremot finns områden, företrädesvis i glesbygd där dricksvattenkvaliteten inte är tillfredsställande. Att dricksvattnet på många ställen inte är bra beror bland annat på att försurningen även drabbar grundvatten och att vattnet innehåller för stora mängder mineral – främst järn. I borrhade brunnar kan även svavelväte och radon förekomma. Se karta nedan. I Barseleområdet förekommer höga halter av arsenik i vissa brunnar.

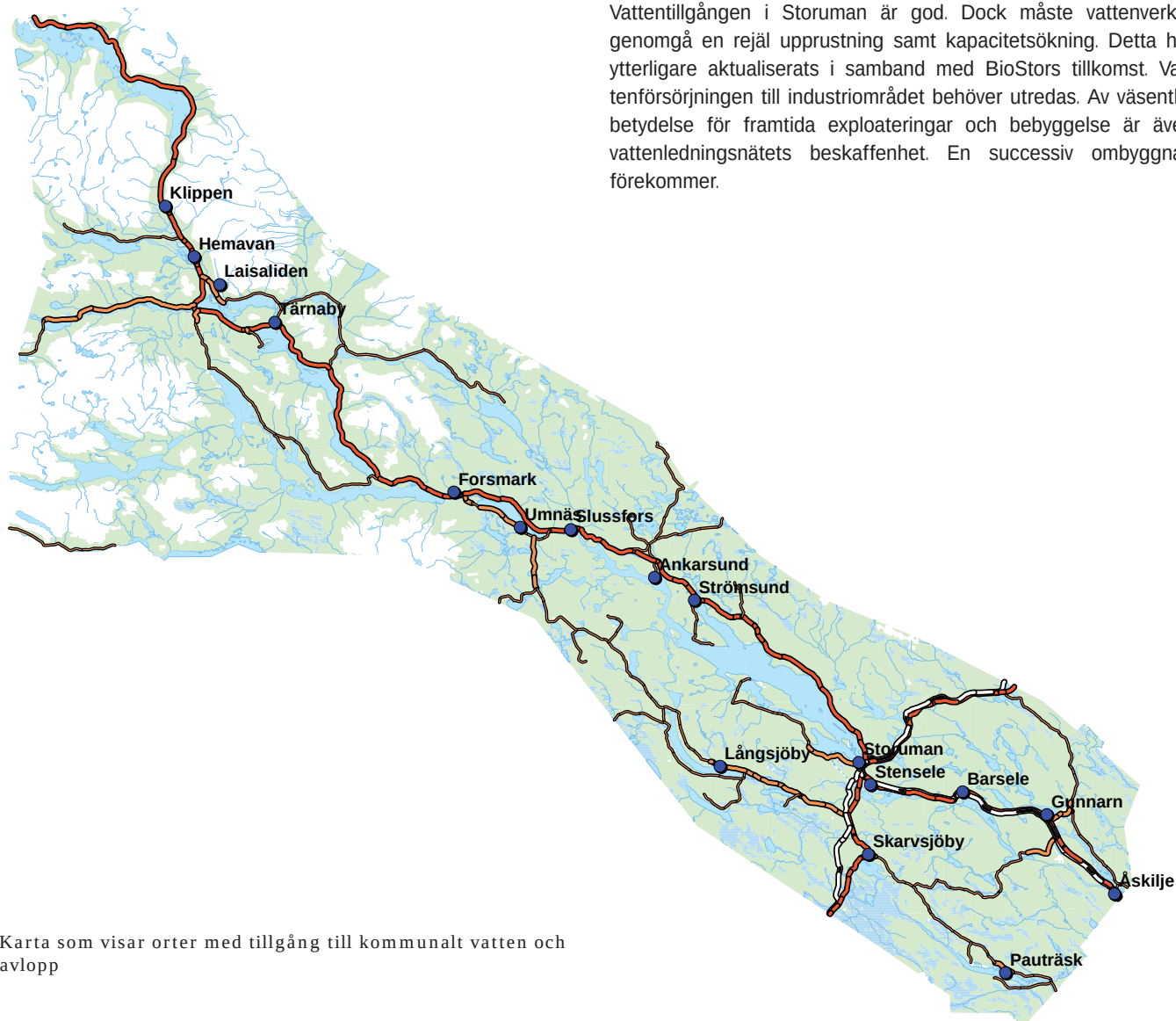
I glesa områden sker vattenförsörjningen främst genom egna vattenanläggningar, enskilda eller några få hushåll tillsammans. I de flesta fall används grävda eller borrhade brunnar. Även andra lösningar förekommer, ex kalkkällor. I ett fåtal fall nyttjas även rent ytvatten från bäckar, sjöar och liknande. De flesta kommuninnevånare får dock sitt vatten från kommunala vattentäkter. Storuman och Stensele tätorter försörjs med grundvatten från Brännholmen. Vid behov tas även vatten från grundvattentäkt för Stensele. Tärnaby tar ytvatten från Tärnaån och Hemavan från Mortsbäcken. I hela eller vissa delar av de mindre byarna Åskilje, Gunnarn, Barsele, Pauträsk, Skarvsjöby, Långsjöby, Strömsund, Ankarsund, Slussfors, Forsmark, Umnäs och Klippen tas grundvatten från grävda eller borrhade brunnar.

Vattenkvaliteten vid de kommunala anläggningarna är i stort sett bra. Vissa problem förekommer dock; bland annat för höga fluoridhalter i Strömsund. Ett problem som gäller generellt är svårigheten att hålla helt stabila pH-värden. Fluktuerande pH-värden påverkar vattenkvaliteten och vattenledningarna negativt.

Samtliga kommunala grävda vattentäkter har fastställda skyddsområden. Vattenskyddsområdena är dock fastställda enligt gammal lagstiftning och behöver ses över. Fastställda verksamhetsområden för vatten och avlopp saknas i regel i Storumans kommun. Arbete pågår med att utforma nya verksamhetsområden. Inom fritidshusområden är vattenförsörjningen i regel löst med egna eller för områden gemensamma vattentäkter. I vissa fall har rätten till vatten säkrats genom bildande av gemensamhetsanläggningar.

Vattenförsörjning för Hemavan har utretts sedan början av 1990-talet. Med avseende på ytvattentäkters varierande flöde samt dess vattenkvalitet har undersökningar gjorts för att finna ett grundvatten. Den exploatering som idag sker i Hemavan har ytterligare påskyndat behovet att ny vattentäkt. Ett bra grundvatten med god kapacitet har hittats i anslutning till flygfältet. Den nya vattentäkten dimensioneras för 10 000 pe. I samband med att ny vattentäkt tas i bruk måste nytt vattenverk byggas alternativt befintligt vattenverk byggas om. Kommunens planer är att nuvarande vattentäkt ska sparas som reservvattentäkt. På längre sikt kan det bli nödvändigt att använda den grundvattenförekomst som finns vid Klippens vattenverk.

Vattentillgången i Storuman är god. Dock måste vattenverket genomgå en rejäl upprustning samt kapacitetsökning. Detta har ytterligare aktualiserats i samband med BioStors tillkomst. Vattenförsörjningen till industriområdet behöver utredas. Av väsentlig betydelse för framtida exploateringar och bebyggelse är även vattenledningsnätets beskaffenhet. En successiv ombyggnad förekommer.

Karta som visar orter med tillgång till kommunalt vatten och avlopp

Avlopp

De flesta hushållen i kommunen är anslutna till kommunala avloppsanläggningar. För Storuman – Stensele, Tärnaby, Barsele, Pauträsk och Långsjöby (östra) finns avloppsreningsverk med mekanisk och kemisk rening. För Hemavan finns avloppsreningsverk med mekanisk rening och infiltrationsdammar. För Gunnarn, Skarvsjöby, Åskilje och Slussfors finns slamavskiljare med öppna infiltrationsdammar. I Forsmark, Långsjöby (delar av) och Ankarsund finns markbäddar och större infiltrationsanläggningar. Strömsund har enbart slamavskiljning innan utsläpp sker till recipient. Dessa utsläpp är otillåtna i miljöbalkens mening.

Enskilda fastigheter som inte är anslutna till det kommunala vatten- och avloppsnätet har egna anläggningar. De är i de flesta fall utförda som slamavskiljare med markbädd eller infiltrationsanläggning. En väl utförd infiltrationsanläggning är i de flesta fall ett bra alternativ ur miljösynpunkt.

Fortfarande finns hushåll som saknar moderna avloppsanläggningar, vilket innebär att avloppsvattnet mer eller mindre orenat släpps ut i sjöar och vattendrag. Dessa bristfälliga anläggningar kan lokalt orsaka miljöproblem i form av dålig lukt och övergödning. Fastighetsbildning för bebyggelse kräver att va-frågan kan lösas.

Inom en nära framtid finns behov av stora investeringar i kommunens avloppsanläggningar. En ombyggnad av avloppsreningsverket i Tärnaby är nödvändig. Anläggningen är i behov av upprustning på grund av ålder, slitage och omoderna installationer samt även för att ge en kapacitetsökning. En kapacitetsökning av avloppsreningsverket i Hemavan kommer också att bli nödvändig inom en snar framtid.

Av väsentlig betydelse för framtida exploateringar och bebyggelse är även avloppsledningsnätets beskaffenhet. En successiv ombyggnad förekommer.

Anspraak

- Alla i kommunen ska ha tillgång till tjänligt dricksvatten.
- Utredning bör göras som klarlägger behovet av renovering och utbyggnad av vatten- och avloppssystemen (VA) i kommunen.
- Kommunala vatten och avloppsanläggningar byggs för att skapa goda hygieniska förhållanden och få en god hushållning med vattnet.
- Skyddsområden för vattentäkter ska revideras enligt gällande lagstiftning.
- Fastställda verksamhetsområden för vatten och avlopp skall finnas i alla områden där kommunen har VA-anläggningar. Inom verksamhetsområde för VA bör i princip samtliga fastigheter anslutas. Anslutning är ett krav när nytt hus byggs eller när ombyggnader görs i VA-systemet.
- Statusen på kommunens VA-ledningar skall inventeras. Med inventeringen som grund skall en plan upprättas för successiv ombyggnad av ledningsnäten. Kommunen tar initiativ till och stöder gemensamma VA-lösningar i byar som saknar kommunal anläggning. Gemensamhetsanläggningar bör inrättas.
- Reservvattentäkter inrättas för alla tätorter i kommunen.
- Kommunala avloppsanläggningar som inte fyller kraven enligt miljöskyddslagen skall byggas om eller nyuppföras enligt gällande krav.
- Inventering av enskilda avloppsanläggningar bör genomföras. Enskilda avloppsanläggningar som är av undermålig typ skall successivt ersättas eller förbättras.
- Kommunen kommer även fortsättningsvis att vara restriktiv med tillstånd till slutna avloppstankar.

Avfall

Kommunens renhållningsordning (avfallsplan och lokala avfallsföreskrifter) är från 2004. Arbete pågår med en revidering, vilket sker gemensamt med 7 inlandskommuner.

De övergripande mål som satts upp i nuvarande avfallsplan är följande:

- Mängden avfall till deponi och förbränning ska minska
- Avfallens farlighet ska minska
- Återanvändning och återvinning ska öka

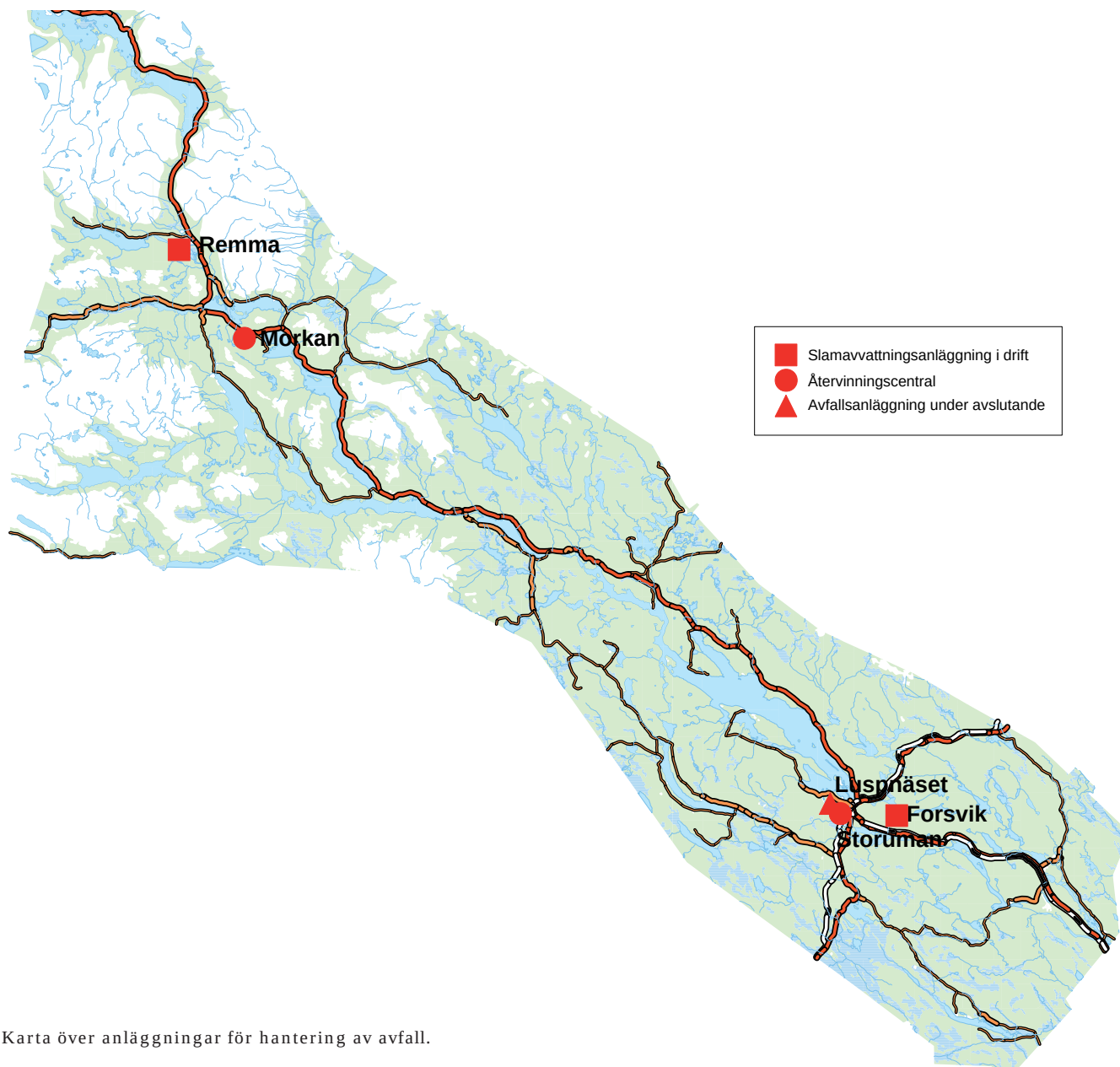
Insamling av hushållsavfall sker oftast med plastkärl. Insamling sker generellt var 14:e dag. Hushåll som anmält kompostering kan välja att få sina kärl tömda var 4:e vecka. Avfallet vägs och fakturering sker med viktbaserad taxa. Den brännbara fraktionen transporteras till Umeå Energi, där den energiutvinns genom förbränning. Hushållens skrymmande avfall samlas in två gånger per år i samarbete med de byar som vill delta. Inom ett fåtal glesbyggda områden förekommer fortfarande att avfallet omhändertas på den egna fastigheten.

Kommunen har två bemannade återvinningscentraler, där hushållen kan lämna in sitt grovavfall och farliga avfall. Morkans Återvinningscentral drivs i egen regi och där tas även emot verksamhetsavfall. Storumans Återvinningscentral drivs på entreprenad och där tas endast emot hushållens avfall. Utsorterade material skickas för materialåtervinning. Trä flisas och skickas för energiutvinning. Farligt avfall skickas för omhändertagande. Den deponirest som uppstår deponeras för närvarande på Sorsele kommuns deponianläggning.

Inom kommunen finns för närvarande åtta återvinningsstationer där tidningar och förpackningar kan lämnas. Ansvar för dessa stationer innehas av producenterna genom ett antal materialbolag.

Tömning av slam från enskilda avloppsanläggningar sker under perioden 1 juni – 31 oktober. Slammet mellanlagras i avvattningsanläggningar i Forsvik och Hemavan (Remma). För närvarande används det avvattnade slammet som en del i sluttäckningen av Luspnäsets avfallsanläggning.

I kommunen finns inte längre några avfallsdeponier i drift. Luspnäsets avfallsanläggning stängdes vid årsskiftet 2008/2009 och sluttäckning av deponiområdet pågår.

Karta över anläggningar för hantering av avfall.

Anspråk

- Kommunen ska ännu tydligare utgå från avfallstrappan i sin verksamhetsplanering; förebygga uppkomst av avfall, återanvändning, materialåtervinning, energiutvinning och slutligen deponering.
- Kommunen ska arbeta för att påverka materialbolagen att etablera fler återvinningsstationer i kommunen. Stationerna skall vara lättillgängliga, snygga och praktiskt utformade.
- Kommunen skall äga en återvinningscentral i Storuman.
- Det biologiska avfallet skall utsorteras ur den brännbara fraktionen, för att sedan återvinnas på bästa tänkbara sätt ur ett miljöperspektiv och i enlighet med avfallshierarkin.
- Slam och flis skall komposteras och avsättning skall finnas för slutprodukten.
- Information skall öka kundernas medvetenhet om det farliga avfallet och hur det skall hanteras.

Kap 2:5

Friluftsliv och rekreation

Människorna i Storumans kommun bor vackert och lever nära naturen. Detta är en kvalitet som i hög grad präglar invånarnas levnadssätt och fritidsvanor. Fjällen och skogslandet har starka inslag av orörd vildmark och erbjuder exklusiva möjligheter till friluftsliv och rekreation. Fiske, jakt, fågelskådning, bärplockning, skidåkning och snöskoterfärder är betydelsefulla inslag i tillvaron för de flesta storumanbor. Västra delen av kommunen är också av riksintresse för friluftsliv.

Turistnäringens fortsatta utbyggnad av anläggningar för vintersport och sommaraktiviteter i fjällområdet innebär ytterligare en unik möjlighet till rekreation för kommuninvånarna. Ett gott samarbete mellan kommunen och enskilda föreningar bidrar ofta till att de samlade resurserna kommer till effektivt utnyttjande för utveckling och drift av fritidsverksamhet. Vintersporternas utveckling särskilt inom det alpina området är också en viktig del av kommunens tillväxt.

Det är speciellt viktigt att attraktiva fritidsverksamheter skapas för kommunens ungdomar för att därigenom förebygga utflyttning. De rika möjligheterna till högklassiga friluftsaktiviteter ger Storumans kommun en konkurrensfördel som bostadsort och lokaliseringsalternativ. Denna fördel kommer med stor sannolikhet att få ökad betydelse med tiden. Det är därför viktigt även ur näringslivspolitisk synpunkt att dessa kvaliteter i kommunen förvaltas och utvecklas väl för framtiden.

För den översiktliga fysiska planeringen är det angeläget att säkra områden, platser och vatten med speciella kvaliteter för friluftsliv. I kommunen finns stora områden av riksintresse för friluftsliv. Kommunerna är ålagda att i översiktplan redovisa hur riksintresset tillgodoses.

För att stödja turismens och friluftslivets intressen bör ledssystemet utvecklas. Fjällägenheterna bör behållas i statlig ägo och utvecklas till stödjepunkter för det rörliga friluftslivet. De är också en omistlig del av fjällbygdens kulturarv.

Inom Storumans kommun har två större områden utpekats som riksintressen för rörligt friluftsliv; Vindelfjällen och Vilhelminafjällen. Kap 3 i Miljöbalken. Därutöver är hela fjällkedjan av riksintresse för turism och friluftsliv. Kap 4 i Miljöbalken. Riksintresseområdena behandlas närmare i kapitel 4.

Inom Storumans kommun fanns år 1990 ca 2 900 snöskotrar. I dag finns ca 3500 skotrar registrerade i kommunen, flest skotrar i landet per invånare. Många nyttjas för yrkesutövning men den dominerande användningen avser fritidsanvändning. Snöskoteråkning, ofta i kombination med t ex fritidsfiske, har blivit ett viktigt del i både ortsbefolkningens och turisternas fritidsutbud. Kraven på skoterleder och kvalitet på skötsel ökar, särskilt i anslutning till tätorterna och där turism utvecklas. Genom den ökade disciplin kommunens snöskoterklubbar lyckats skapa och att maskinerna blivit tystare är det en ambition att kunna inordna snöskotertrafiken på ett så konfliktfritt sätt som möjligt i förhållande till annan markanvändning.

Inom fjällområdet är snöskotertrafiken reglerad genom leder, förbudsområden etc.

Fler leder bör kunna utvecklas och nyttjas genom anpassning och samråd med andra intressen. Skoterledsfrågorna bör utredas och planeras med syftet att få en god funktion och så att miljöintrången

3:5 Friluftsliv och rekreation - Skoterleder

- Skoterleder
- Förbudsområde

Karta över ledsystem för skoter och förbudsområden.

minimeras. Planeringsarbetet bör ske över hela kommunen och genomföras i ett brett samråd med berörda parter, bla företrädare för turismnäring, rennaringen och skoterklubbarna. Planeringsarbetet bör innefatta att avlastnings- och parkeringsplatser (garage) för snöskotertransporter anordnas på platser som utnyttjas frekvent.

Inom fjällområdet har helikopterskidåkning utvecklats till en attraktion. Kommunen anser att denna sport i reglerade former är lämplig att vidareutveckla inom ramen för Tärnabyområdets alpina skidprofil. Samtidigt värdesätts tysta områden allt mer. Avvägningar mellan bla dessa intressen bör ske.

Anspråk

- Kommunens rika möjligheter till högklassiga friluftaktiviteter är en resurs som skall förvaltas och utvecklas väl. Den utgör en viktig livskvalitet för kommuninvånarna men också ett konkurrensmedel ur näringslivspolitisk synpunkt.
- Utöver de riksintressanta rekreationsområdena skall sådana platser, områden och vatten skyddas som är betydelsefulla för kommunens invånare.
- Planering för snöskotertrafik skall ske inom hela kommunen med målsättningen att finna en rimlig balans mellan skoteråkandets kvaliteter och dess störningsrisker.
- Kommunen anser att helikopterskidåkning i reglerade former är lämplig att vidareutveckla inom Tärnabyområdet.
- Tysta områden bör beaktas i planeringen.
- Att utveckla ledsystemen för såväl vandring, skidåkning som skoter.
- Att inom kommunens verksamhet söka samordningslösningar med föreningar, turismnäringen m fl som gagnar och optimerar friluftslivets kvaliteter för kommuninvånarna.

Kap 2:6

Turism

Turismen är av stor betydelse för kommunen. Stukturförändringarna inom bl. a. jord- och skogsbruket har gjort att turismen fått en mycket stor betydelse som strategisk näringsgren. Detta gäller i synnerhet kommunens västra delar där turismnäringen direkt eller indirekt svarar för majoriteten av de arbetstillfällen som erbjuds. Storumans kommun är den kommun i Västerbotten som har störst andel av sina förvärvsarbets sysselsatta inom turismberoende branscher (15 % för kvinnor och 9 % för män, Fakta om Västerbottens län 2010 utgiven av Länsstyrelsen och Region Västerbotten). Den västra delen av kommunen är också av riksintresse för turism.

Allmänt

Naturen i kommunen är storslagen med möjligheter till både sommar- och vinteraktiviteter. De relativt goda kommunikationsmöjligheterna med flygplatserna i Storumans och Hemavan, E45, E12, järnvägen och närheten till den norska kusten ger bra förutsättningar. Eftersom avståndet till marknader är stort är goda kommunikationer en nödvändighet för att turismen ska kunna utvecklas. Därför behövs ytterligare förbättringar av förutsättningarna för alla trafikslag. Även en förbättring av förbindelserna över Kvarken är angelägen.

Turismnäringen bedöms bl. a. mot bakgrund av dessa faktorer ha mycket goda förutsättningar att stärka sin position. Utvecklingen av näringen är dock inte enkel. Säsongsvariationerna är stora. Under senare år märks en ökning av deltidsboendet, främst av norrmän, vilket är mycket positivt eftersom detta verkar säsongsutjämnande. Näringen är relativt känslig för svängningar i konjunktur och trender. En ytterligare förlängning av säsongerna och en ökad sommarturism är önskvärd. Översiktsplanen bör bidra till att skapa förutsättningar för en sådan utveckling. Detta kan bl. a. ske genom att i möjligaste mån tillgodose efterfrågan på olika former av turistiskt boende. Även ledsystem och möjligheterna till jakt och fiske är viktiga attraktioner för turismen under barmarkssäsong. Kulturlandskapet är en viktig kvalitet. Möjligheterna till stöd för kombinationsnäringar bör utnyttjas så att kulturlandskapet kan hållas i hävd.

Utveckling av verksamheter som jakt, fiske, skoterkörning och en ökning av antalet fjällvandrare måste ske med hänsynstagande till rennaringens intressen. Möjligheterna att reglera tider på året när olika aktiviteter kan bedrivas bör kunna leda till att konflikter minimeras.

Hemavan Tärnabyområdet

I kommunens västra delar har bl. a. förbättrad infrastruktur genom bättre vägstandard och byggandet av tunneln under Umskaret gjort att dagsturismen från Mo i Rana-området ökat högst väsentligt under de senaste åren. En annan effekt av dessa förändringar är ett ökat intresse från norsk sida att bygga eller förvärva fritidshus i Hemavan Tärnabyområdet. Dessa fritidshus används lång tid av året eftersom ägarna har kort restidsavstånd. Till följd av detta har handeln i området ökat. Genom den förbättrade vägstandard har också godstransporterna längs E12 ökat. Åtgärder för ökad trafiksäkerhet och en ytterligare förbättrad vägstandard har blivit allt mer angelägna för områdets utveckling.

Den ökande turismen och den stigande efterfrågan på mark för olika behov i kommunens västra del ställer ökade krav på den fysiska planeringen. Nyckelord som koncentration och kanalisering

bör lyftas fram. Riktlinjer för lokalisering och utformning av tillkommande fritidshusexploatering bör utarbetas. Hänsyn bör givetvis tas till andra viktiga markbehov som rennärning, natur- och kulturvärden samt allmänna intressen.

Antalet gästnätter i Svenska turistföreningens stugor i Vindelfjäl- len har ökat från ca 3800 år 1999 till ca 5600 år 2009. Detta illustrerar möjligheterna med denna typ av turism. Det finns därför skäl att utveckla ledssystemet. Bl. a. bör möjligheterna att bygga samman leder på norska och svenska sidan utredas. En förläng- ning av Kungsleden söderut och möjligheterna att ansluta till fjällä- genheterna i området bör också prövas. Skoterturismen har stor omfattning i området. Attraktiva skoterleder måste skapas via betalleder där skoterklubbarna bör ges ett stort ansvar för skötsel och möjligheter till byggande och underhåll. Markanvändningsavtal bör slutas med markägare. Skidleder och skidspår är betydelsefulla för utvecklingen av vinterturismen och bör ges motsvarande ansvar och resurser som för skoterleder.

För att ytterligare öka attraktiviteten måste den fortsatta turistiska utbyggnaden inriktas på att göra de turistiska centra Hemavan och Tärnaby så kompletta som möjligt. Tärnabyområdets historiska bakgrund, levande nybyggarbygd och äldre samisk kultur är viktig att värna om. Tärnabyområdet har här genuina kvaliteter som ger unika konkurrensfördelar. I Tärnaby bör också den allmänna ser- vicen utvecklas och ortens prägel som alpint centrum säkerställas. Utbildning, boende för elever samt fritidsaktiviteter för ungdomar liksom biblioteksservice för kunskapsutveckling har stor betydelse liksom anläggningar för den alpina sportens framtid och utveckling. Det är viktigt att samhällsfunktioner koncentreras och utveck- las i takt med en förändrad befolkningssituation. Den karaktär av gränsregionalt område som nu växer fram påverkar behovet av samhällets funktioner för vård, polis, tull och kommunala uppgifter. Dessa funktioner bör inordnas i planeringen av centrumområdet.

I Hemavan bör ytterligare förtätning av fritidshusområden ske. Från Syterbäcken i väster till Portbron i öster och norr om E12 bör genom detaljpanelläggning med stor hänsyn till natur och miljö och motstående intressen, väsentlig förtätning kunna ske. Skyddet av värdefull kulturhistorisk nybyggarkultur skall bestå. I Hemavan bör det också finnas plats för nya hotell.

Samarbetet med turistnäringen och Hemavan Tärnaby PR-förening om strategiarbetet för turismens utveckling är betydelsefullt. Strategiarbetet för turismens utveckling i bör även fortsättningsvis samordnas med PR-föreningens målbete.

Östra delen

Visionen i den strategiska planen är att östra delen av kommunen skall utvecklas till Lapplands främsta område för skogsturism. Östra kommundelen har kvaliteer som redan i dag efterfrågas men som sannolikt kommer att efterfrågas allt mer bl.a. på grund av en ökande befolkning i mellersta och södra Europa. En förutsättning för utvecklingen är att goda produkter utvecklas och att kommunika- tionerna blir bättre. För den östra kommundelen är E45, E12, Storu- mans flygplats, Inlandsbanan och upprustning av Tvärbanan viktiga förutsättningar för att besökare utifrån ska kunna nå området. En god standard på kommunens interna vägnät är också betydelsefull för att besökare ska kunna färdas i området. Nedan exemplifieras utvecklingsideer som aktualiserats och som bör kunna bearbetas vidare.

Utbildning inom turistnäringen där bl.a. möjligheterna till kombina- tionsnäringar tas till vara.

Insatser som ökar möjligheterna till att utveckla produkter som innefattar jakt, fiske och vandringar bör ges stöd. Satsning på förädling och lokalproducerade produkter stimuleras. Projekt bör genomföras som definierar lämpliga områden och entreprenörer för denna utveckling.

Sjön Storuman har betydande potential för utveckling av fisketu- rism. Projekt bör genomföras som kartlägger förutsättningar att underlätta sådan utveckling bl. a. genom att uppföra bryggor längs sjön och utveckling av aktivitetspaket.

En samlad utvecklingsplanering för Stenseleberget bör genom- föras utifrån det projekt som för närvarande pågår med att förbättra slalombacken och de anläggningar som är knutna till denna.

Det bör prövas att avsätta attraktiva markområden för uppförande av fritidshus också i kommunens östra delar.

Evenemangsturismen bör stödjas genom att markområden i anslut- ning till tätorterna görs tillgängliga för sådana aktiviteter. Exempel på denna utveckling är den planerade skidskyttstadion i Storuman och mark för myrffotboll i anslutning till samhället.

Turisttrafik på Inlandsbanan och E45 kan utvecklas vidare i sam- verkan med andra berörda kommuner. Insatser bör tex göras på Järnvägs-området för att behålla och utveckla befintlig miljö där bl.a. lokstallarna ingår.

Särskilda utvecklingsprogram för campingplatserna bör utarbetas bl. a. för att anpassa standard och aktiviteter till de krav som gäl- ler idag. Tömmningsplatser för latrin från husbilar och husvagnar bör tex erbjudas. Badsjöområdet i Storuman bör utvecklas till ett attraktivt parkområde för såväl besökare som bofast befolkning.

Turism och handel är nära sammankopplade. I det arbete med revidering av det lokala tillväxt-programmet (LTP) som nu skall inledas är handel och turism ett av de "utvecklingsben" som särskilt kommer att bearbetas.

Vision

I kommunen behandlas för närvarande en strategisk plan för utveckling av turismen som ersättning för det turistpolitiska program som antogs i början av 80-talet.

I den nya planen är visionen

att Storumans kommun skall ha ett rikt utbud av natur- och kulturturism med hög attraktionskraft och långsiktig hållbarhet

att Hemavan Tärnaby ska utvecklas till ett av Sveriges främsta områden för fjällturism året runt

att östra delen av kommunen ska utvecklas till Lapplands främsta område för skogsturism

Anspråk

- Fler gäster och besökare
- Fördubbling av antalet gästnätter och besökare till 2020
- Fördubbling av effekter för ekonomi och sysselsättning
- Ökning till en marknadsandel på 3 % för huvudprodukten "skiddagar i Hemavan Tärnaby"

Som mål för turismens omfattning i kommunen år 2020 anges följande volymmått. Målet innebär en fördubbling jämfört med TEM rapporten från 2007 som redovisade aktuella siffror detta år.

Verksamhet	Totalt	Hemavan/ Tärnaby	Östra delen
Antal årsverken	650	500	150
Skatteintäkter	120 mkr	90 mkr	30 mkr
Gästnätter	1,1 milj	750 000	350 000
Omsättning	700 mkr	500 mkr	200 mkr
Skiddagar i H-avan/Tärnaby	360 000	360 000	

Kap 2:7

Industriell verksamhet

Process och tillverkningsindustrin i Storumans kommun har en viktig roll och har satt prägel på vår kommuns utveckling. De stora aktörerna Spånskivefabriken (Umelit, Byggelit) och bröderna Sandbergs mekaniska verkstad (SMW, Kockums, Rottne) har gett grunden till ett stort och brett kunnande om mekanik och processarbete. Denna kunskap har lett till att nya bolag och aktörer inom tillverkningsindustrin och processindustrin har växt fram i kommunen.

Sedan mitten av 2000-talet har två anriktningsverk för gruvverksamhet etablerats, en i Storumans kommun (Svartlidengruvan) och den andra i Sorsele kommun (Blaiken Gruvan) på gränsen mot Storumans kommun. Det prospekteras på ett flertal områden i kommunen. Totalt sett så ger industrin ca 300 årsverken exklusive Blaikengruvan och entreprenörer inom gruv- och processindustri.

Det har det senaste decenniet skett en förskjutning inom träförädling. Träförädlingen idag syftar till processbearbetning av skogens råmaterial i sin helhet. Etableringen av BIOstor har stora förutsättningar att vara nyckeln till en ny era inom förädling av skogens råvara. Det är rimligt att den miljö och kompetens som skapats kring BIOstor projektet utmynnar i en central roll för regionen inom logistik och förädling av skogens råvaror. Den planerade omlastningsterminalen i detta område är en förutsättning för att Bioenergiklustret Storumans Biopark förverkligas inom en tio års period.

På tillverkningssidan är de stora aktörerna Storumans Industri AB, Råsunda Mekaniska AB, Storumans Plastindustri AB, Rottne Industri AB och Samhall. Tillsammans har de idag omkring 150 anställda. Tillverkningsindustrin har i övrigt ett dussintal små aktörer med en eller ett par anställda. Den 12 november 2009 invigdes Fräsaren 2 och 3 med sina 2900m² fabriksyta, vilket är en konsekvens av tillverkningsindustrins utveckling. Behovet av ytterligare industrilokaler är redan synbart och kommer att vara påtagligt redan under 2011-2012.

Grundförutsättningarna för att fortsätta utvecklingen inom industrin är goda, i kommunen finns specifikt anpassad utbildning för att möta utvecklingen inom processindustri för skog, gruv och vind. Utbildningarna som även tillgodoser i vissa delar tillverkningsindustrin med dess utveckling mot en mer processinriktad verksamhet är grunden för att skapa långsiktighet i arbetet.

Kommunikationerna till och från vår kommun är mycket goda och en viktig faktor för utvecklingen av process- och tillverkningsindustrin. Det finns behov av kompletteringar och förändringar av infrastruktur som gäller bl.a vägar för att möta utvecklingen. Kommunen är en logisk mötesplats med två europavägar, inlandsbana och tvärbana.

Kommunens näringslivsfunktion som ligger under kommunens moderbolag arbetar aktivt med att skapa plattformar för utvecklingen av process och tillverkningsorienterad verksamhet i hela kommunen.

Anspråk

- Storumans kommuns ambition och främsta målsättning är att vara ett givet logistiskt nav där syftet är att ta tillvara och utveckla våra unika förutsättningar och kunskaper om industri inom mekanik och process. Målet ska nås med starka förankringar och kommunen ska vara ett föredöme när det gäller klimatsmarta strategier inom gruv, skog, energi och mekanisk tillverkning.
- Tillväxten inom industrin måste främst bygga på att lokala initiativ tas tillvara och ges utvecklingsutrymme. För den fysiska planeringen innebär det att den inte enbart bör inriktas på att reservera stora markområden för nyetableringar. Det gäller även att ha en beredskap att stötta och skapa utrymme för initiativtagare till nya verksamheter eller utveckling av befintliga entreprenörer eller med ortens förutsättningar att få nya entreprenörer att växa fram eller flytta hit. Sådana insatser är svåra att planera i förväg. Det är viktigt att översiktsplanen är väl förankrad lokalt. Då finns en mental beredskap att snabbt ställa upp med planeringsresurser som kan hjälpa till att förverkliga idéer och uppslag som växt fram lokalt.
- Den fysiska planering bör stödja näringslivets utveckling och bidra till att skapa en kreativ miljö där samarbete och nätverk mellan företag kan utvecklas och på så sätt skapa mer sysselsättning och ett stabilare företagsklimat.

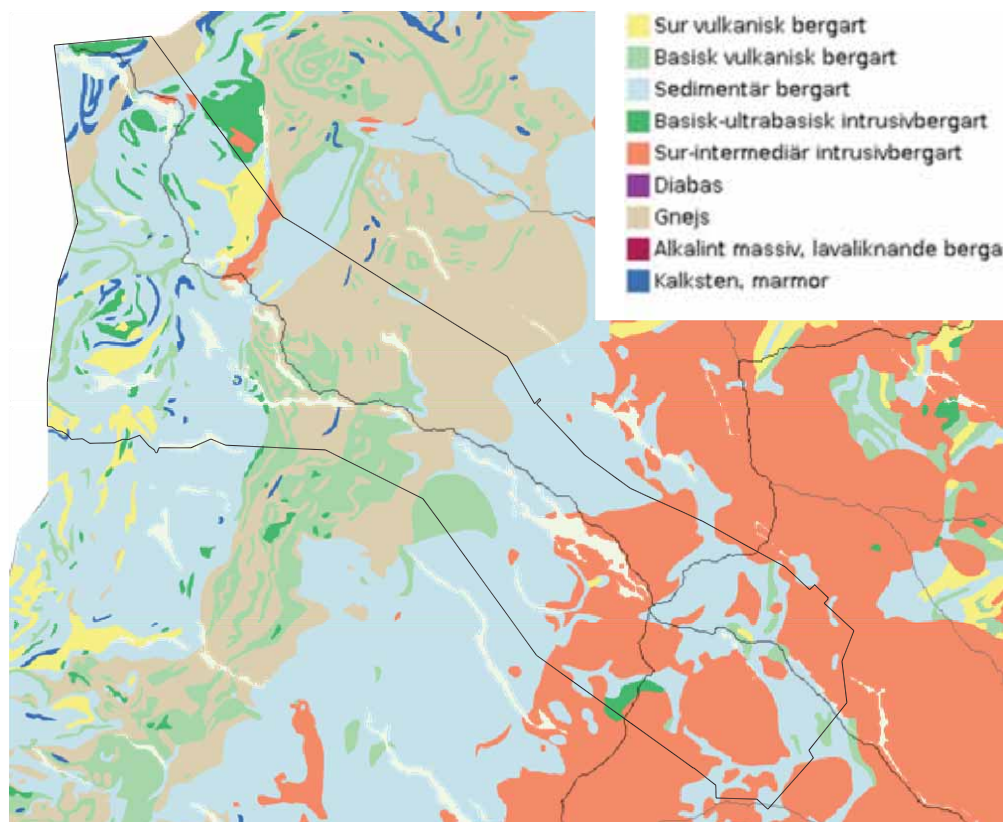
Kap 2:8

Geologiska förutsättningar

Berggrunden i Storumans kommun består till ca 70% av mer eller mindre kraftigt förskiffrande och veckade fjällbergarter. Fjällbergarterna finns från Norska gränsen i väster fram till toppen på lågfjället Lillblaiken i öster. Fjällbergarterna har genom storskaliga överskjutningar åt öster transporterats upp på den relativt plana urbergsytan i den östra delarna av kommunen. Det kristallina urberget består till största delen av stora granitområden med mellanliggande områden med omvandlade (metamorfoserade) sedimentära bergarter. I de metasedimentära bergarterna finns även inlagringar av basiska och sura vulkaniska bergarter.

De berggrundsgeologiska förhållandena i Storumanregionen är relativt väl kända genom omfattande prospektering som bedrevs under 1970- och 80-talen och SGU:s geologiska kartläggning under 1990-talet och början av 2000-talet. Detaljerade sammanställningar av geologiska förhållanden kompletterat med begränsade fältundersökningar genomfördes också i samband med SKB:s förstudie för lokalisering av ett djupförvar av använt kärnbränsle i Storumans kommun. (Resultaten finns sammanfattade i en slutrapport (SKB 1995). I denna publikation och i t. ex. Isaksson & Johansson (1994), Lindroos (1994a, b) samt Eliasson & Lundqvist (1994) finns referenser till flertalet tidigare publicerade rapporter från SGU och SGAB rörande bl. a. geologi, geofysik och malmprospektering i Storumanregionen).

Geologisk information är särskilt viktig när betydande miljöpåverkan kan förväntas, men även för att bedöma förslag till mark- och vattenvändningen och miljökonsekvenser liksom frågor kring riskhantering (hälsa och säkerhet). De geologiska förutsättningarna berör bl. a. vattenförsörjning, materialförsörjning (exempelvis naturgas, krossberg och torv), geoenergi, skred- och rasrisker, radon, spridning av miljöföroreningar, geologiska värden och potentiell geotursim.

Karta berggrund

Gruvbrytning och täktverksamhet

När den förra översiktsplanen skrevs 1990 förekom ingen gruvbrytning i kommunen, däremot bedrevs täkt av torv på Norrhedenområdet på gränsen mellan Vilhelmina och Storuman kommuner. Bearbetningskoncessioner finns också för flera andra myrar i kommunen. På gränsen mellan Storuman och Vilhelmina vid Norrheden finns en torvtäkt.

Täkten drivs av Skellefteå Kraft AB som har en total brytningskoncession på 1000 ha och 100.000 ton fräst torv/år. I dag nyttjas 245 ha och genererar ca 6 säsongsarbetstillfällen samt några transporttjänster. Koncession är beviljad fram till år 2025.

Idag finns två guldgruvor med tillhörande processverk i drift. Svartlidengruvan och Blaikengruvan (på gränsen mellan Sorsele och Storuman). Gruvan i Svärtråsk drevs under några år av Scanmining AB, som därefter gick i konkurs 2008. Verksamheten övertogs därefter av Lappland Goldminers som under våren/sommaren 2009 processade guldmalm från redan brutna upplag i Blaikens samtidigt som miljöåtgärder genomfördes. Prospektering sker nu i Blaikens men någon tidplan för när återuppstart av gruva och processverk kommer att ske finns i dagsläget inte. När processverket och gruvan är i drift sysselsätts ett 50-tal personer. Avseende Svärtråsk sker idag ingen verksamhet och några planer på att återuppta brytning finns inte för den närmaste tiden.

Bearbetningskoncession har meddelats för Barsele K1, K2 guld och silver, Stortjärnhobben (guld) samt Rönnbäcken (nickel). Se karta 1. För Rönnbäcken se även Kap 4:2 Björkvattendalen.

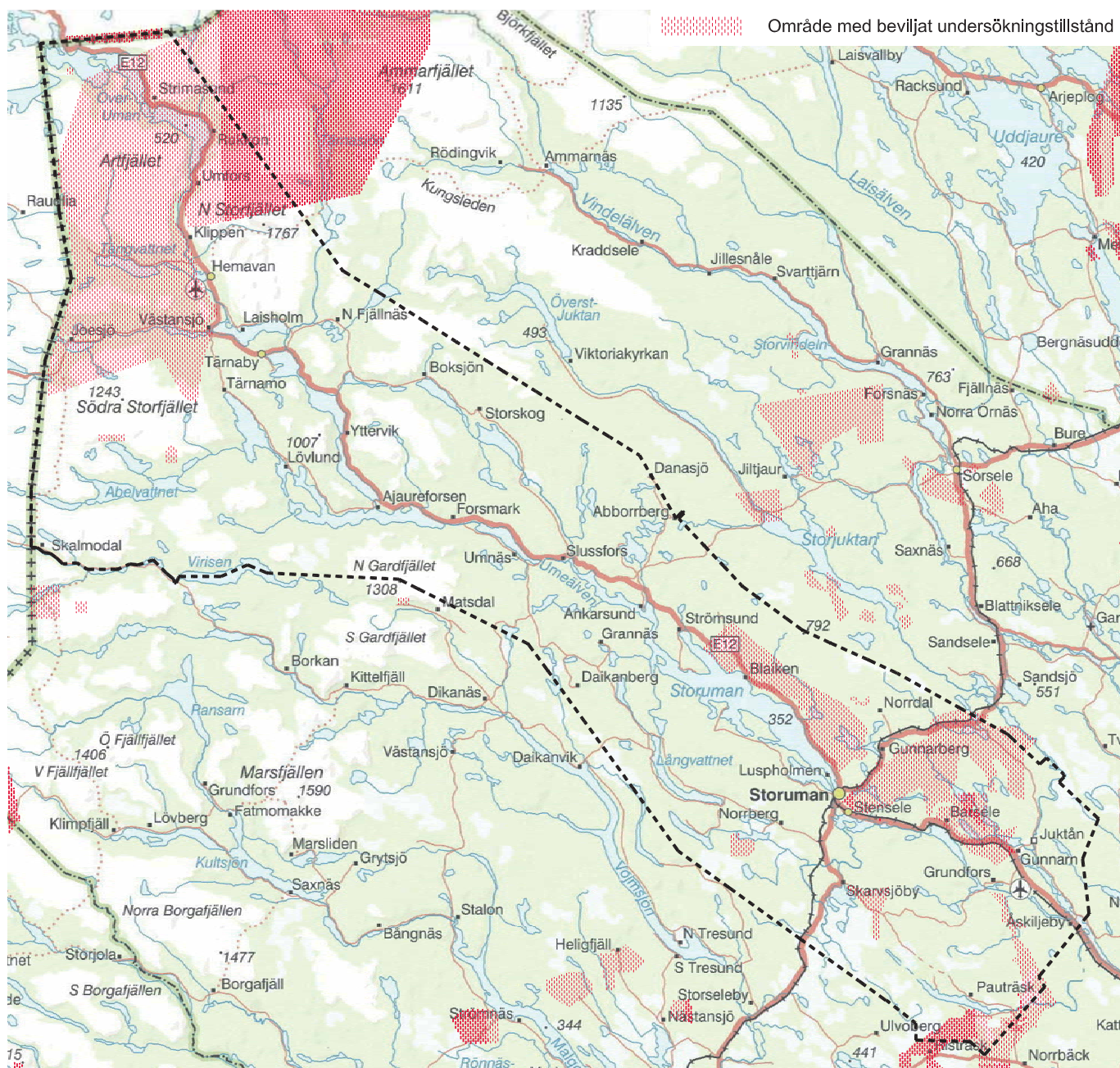
Prospektering pågår på flera platser i kommunen. Se karta 2. På denna karta redovisas alla nu aktuella undersökningstillstånd.

I angränsande Lycksele kommun, ca 4 mil väster om Lycksele, och ca 7 mil sydost om Storuman, finns ett stort utvecklingsprojekt som drivs av Lappland Goldminers AB: Fäboliden Gold Project. Bearbetningskoncession och miljötillstånd har erhållits och bolaget arbetar med finansiering av projektet. När väl finansiering föreligger tar det 2-3 år av bygg- och förberedelsestid innan verksamheten kan starta. Processverket och gruvan i Fäboliden planeras sysselsätta ca 250 anställda och lika många entreprenörer. Källa Lappland Goldminers AB.

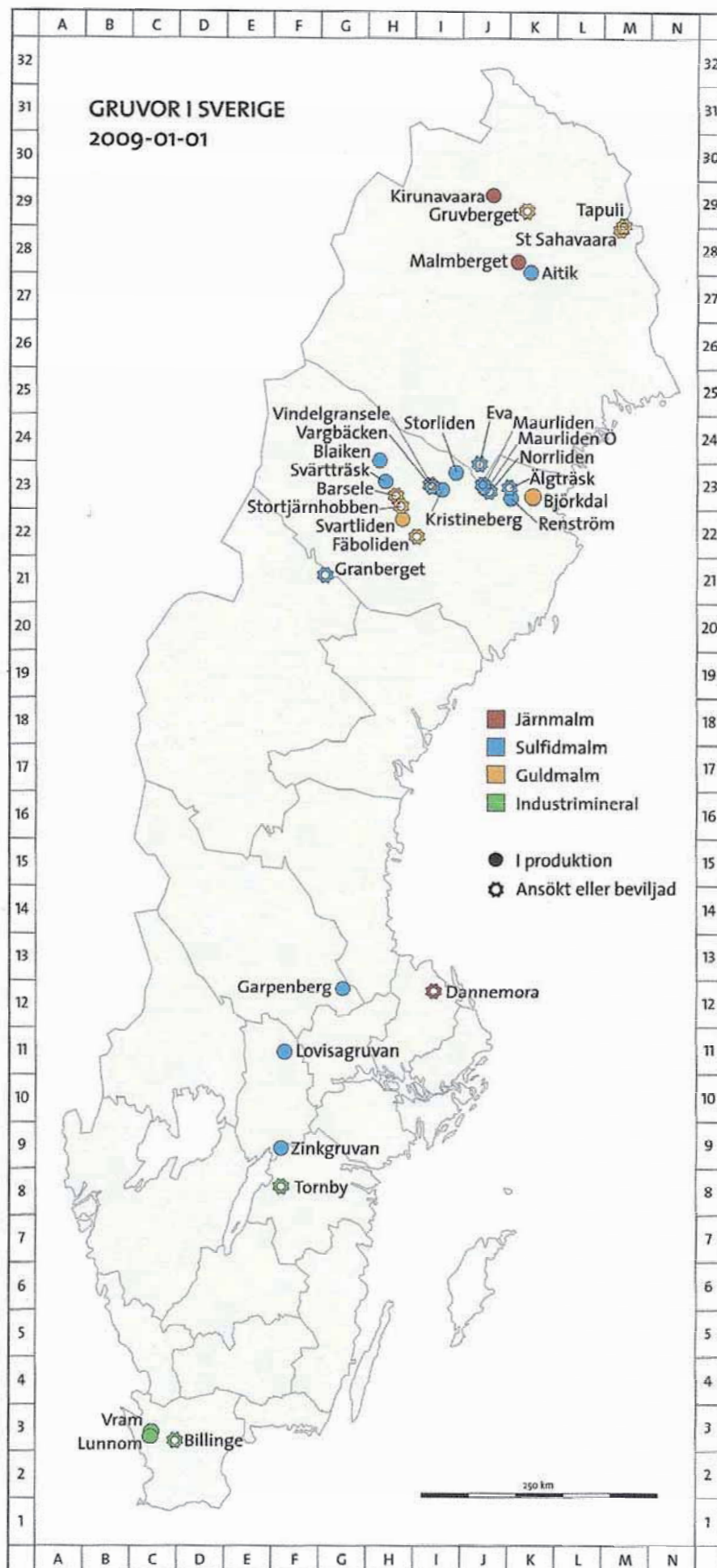
Andra intressanta områden är bla Rönnbäck med höga halter av nickel. Bearbetningskoncession har beviljats för fyndighetensdelarna Vinberget och Rönnbäcksnäset. Utvidgad ansökan är aktuell. Verksamheten beräknas pågå i ca 20 år med ca 250 anställda och ca 100 arbeten inom service och entreprenadverksamheten. Detta enligt prospekteringsföretaget Nickel Mountain AB. Transportbehoven kan komma att motivera en översyn över vägnätet i området. Initiativ till utredning av en järnvägsförbindelse med Norge har tagits av norska myndigheter. Om den kommer till stånd kan det vara en positiv faktor för möjligheterna att mera rationellt frakta in förnödenheter för verksamheten. En järnvägsförbindelse skulle vara ännu mera avgörande för kostnads- och miljöaspekterna på den utfrakt av större volym av produkter som skulle behöva ske om den nu preliminärt studerade produktionen av järnprodukt (magnetit) realiserats.

Karta 1. Gruvor samt beviljade bearbetningskoncessioner och riksentresse i Storumans kommun och angränsande områden. Enligt Bergsstaten och SGU.

Karta 2. Beviljade undersökningstillstånd,
Källa: Bergstaten

Karta 3. Gruvor i Sverige 2009 01 01
Källa: Enligt Bergsstaten

Flera gruvor har öppnats i Storuman och angränsande kommuner. Se karta 3. Prospektering pågår på ett stort antal platser i samma område. Det är därför troligt att gruvnäringen och verksamheter knutna till denna även framåt i tiden kommer att vara viktiga delar av kommunens näringsliv. En analys behöver göras för att ta till vara de möjligheter en ökad gruvverksamhet skapar. Nya utbildningar kan tex behövas för att kunna få arbete inom gruvsektorn.

Att göra avvägningarna mellan intresset att öppna nya gruvor och andra intressen kräver fördjupad kunskap om för och nackdelar och är knappast möjlig att fullfölja på översiktsplanens detaljeringsnivå. Översiktsplanen ger dock en bakgrund till prövningen av bearbetningskoncessioner.

Anspråk

- Gruvdrift skapar en möjlighet att stärka näringslivet och öka antalet arbetstillfällen i kommunen. Samtidigt måste detta ske med befogad hänsyn till andra näringars och miljöskyddets intressen. För att få kunskap om mineraltillgångarna bör dock prospektering tillåtas över hela kommunens yta.
- Vid etableringen av en gruvverksamhet ordnas ofta boende och service på ur social synpunkt mindre tillfredsställande sätt. Kommunens ambition är att så snabbt som möjligt erbjuda goda boendemiljöer och god service för anställda i gruvverksamheten och deras familjer.
- Allmänt gäller att geologisk information bör inhämtas som underlag för ställningstaganden till exploateringsföretag och till riksbedömningar.

Kap 2:9

Vindkraft

Storuman och Sorsele kommuner har nyligen antagit en översiktsplan för vindkraft. Planen finns redovisad på kommunens hemsida, www.storuman.se

Användningen av förnybara energikällor hör till de viktigaste medlen för att uppnå de svenska miljömålen. Vindkraften är förnybar och ur miljösynpunkt ett av de bästa alternativen för att utvinna energi. Det finns goda förutsättningar för vindkraft i Sverige. I Västerbottens inland är förutsättningarna mycket goda.

Riksdagen antog år 2002 ett planeringsmål som innebär att produktionen av el från vindkraft ska öka från dagens cirka en terawattimme (TWh) till tio TWh år 2015. Planeringsmålet innebär bland annat att tillgången till el med konkurrenskraftiga villkor jämfört med importerad el ska tryggas. Energimålen ska också skapa villkor för en effektiv och hållbar energianvändning samt främja en omställning till förnybar energi.

Storuman – en kommun med goda vindförutsättningar

Storumans kommun har övergripande sett goda vindförhållanden och goda förutsättningar för etablering av vindkraft. Vindkartan visar på att det finns många bra vindlägen dels i högfjällsområdena, men också på flera platser i skogslandet. För att ett område ska bedömas ha goda vindförhållanden ska det blåsa mer än 7 m/s i årsmedelvind, på 103-118 meters höjd ovan nollplansförskjutningen. Energimyndigheten har utpekat områden som är av riksintresse för energiproduktion. Se karta.

Kommunen har genom bestämmelserna i 16 kap 4 § MB möjlighet att styra var vindkraftetableringar kan göras.

Vindkraft, miljö, sysselsättning

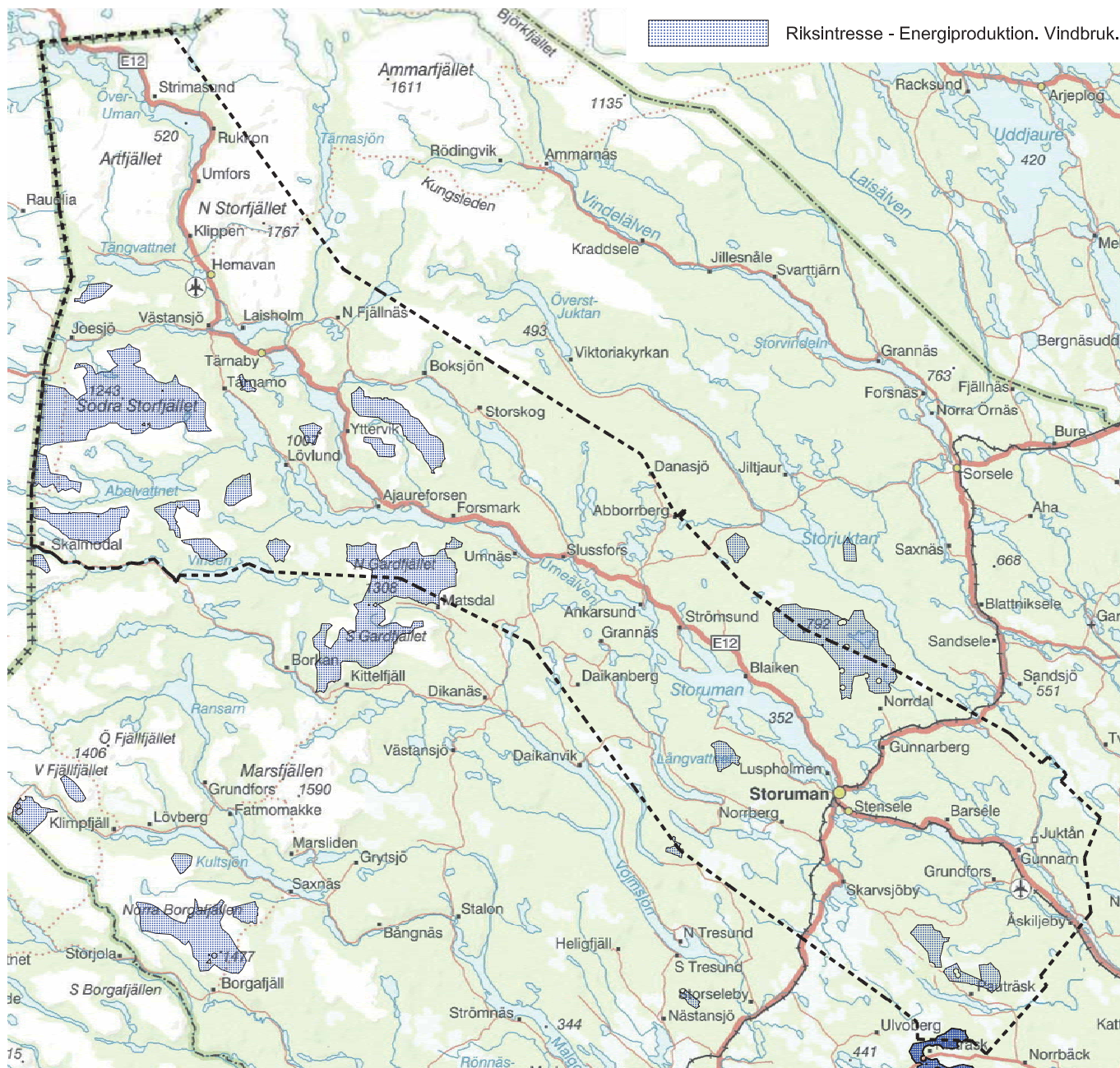
Utbyggnaden av vindkraften kommer att förändra landskapet. Det är av största vikt att denna förändring genomförs medvetet med hänsyn till varje landskaps unika betydelse idag och i framtiden. En stor omsorg måste läggas vid planering av både parker och enstaka verk. Naturmiljöerna har stor betydelse för allmänhetens vardagsliv och fritid. Därför är det viktigt att förändringen av landskapet sker i en demokratisk process där olika anspråk och synsätt kan komma fram. Detta är viktigt både för att få en god hushållning med landskapets värden, men också för att få acceptans hos en bredare allmänhet för utbyggnad av vindkraften. I det tillägg som arbetats fram i samarbete med Sorsele kommun har ett 50-tal bra vindområden undersökts och bedömts. Därav 27 i Storumans kommun. Vindkraften kan vid större utbyggnad ge ett betydande tillskott av arbetstillfällen. Grova uppskattningar visar att 5 vindkraftverk skapar ett årsarbete under driftfasen (Uppgifterna om arbetstillfällen bygger på erfarenhet från byggda anläggningar bl a från Fred. Olsen Renewables. Deras erfarenhet från byggda anläggningar i Skottland. Där skapas 1 årsarbete per 4 vindkraftverk (faktiska siffror). Uppskattningar från andra bolag är att det krävs 1 årsarbete per 6 vindkraftverk. I samband med att vindkraftverken byggs, genereras betydligt fler arbetstillfällen varav det mesta rör anläggande av vägar, grundläggningar etc. Vindkraften har således en potential att bli en betydelsefull näring inom kommunen förutsatt att kommunen och lokala entreprenörer tar aktiv del i utbyggnaden av vindkraften.

Tilläggsplan för vindkraft

Tilläggsplanen för vindkraft behandlas som ett tillägg till översiktsplanen. Syftet med denna fördjupning är att underlätta pågående och kommande etableringar av vindkraft i kommunen. I tilläggsplanen föreslås riktlinjer vid vindkraftsutbyggnad som gäller vid all typ av vindkraftsetablering i kommunen. De områden som bedömts lämpliga i tilläggsplanen motsvarar utbyggnad av cirka 455 vindkraftverk mestadels i skogslandet vilket motsvarar en årlig elproduktion på omkring 2 300 GWh. I driftfasen torde detta generera, grovt uppskattat ca 90 heltidsanställda, för Storuman och Sorsele kommuner sammantaget.

Anspråk

- Att öka produktion av förnybar energi nationellt och internationellt sett
- Att bidra till att miljömålen Begränsad klimatpåverkan, Bara naturlig försurning, Ingen övergödning och Frisk luft kan nås.
- Att ta vara på de arbetstillfällen vindkraftutbyggnaden kan ge.
- Att tillskapa utbildning inom vindkraftområdet.

Karta riksintressen

Kap 2:10

Vattenkraft och vattenbruk.

Vattenplanering

Bakgrund

Inom hela EU gäller idag ett nytt långsiktigt mål för vatten genom det s.k. vattenramdirektivet. I slutet av december 2009 fastställdes förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer för Sveriges fem vattendistrikt. I varje distrikt finns en vattenmyndighet som samordnar vattenförvaltningen. Storumans kommun tillhör Bottenvikens vattendistrikt.

Syfte

Syftet med vattenplanen är att visa hur vatten inom Storumans kommun ska förvaltas med operativa åtgärder samt att ge en bild av de regler, krav och åtgärdsprogram som ställer krav på hur kommunen förvaltar sitt vatten. Det övergripande målet är att minska föroreningar, främja hållbar vattenanvändning och förbättra/bevara tillståndet för de vattenberoende ekosystemen. Vattenplanen ska fokusera på analys av grundvatten och ytvattenfrågorna i Storumans kommun med huvudvikt i att utreda vilka hotbilder som finns samt presentera status och uppföljningsprogram för att erbjuda ett bra vatten till kommande generationer.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden tillsatte i mars 2010 en vattenplangrupp som har utarbetat ett förslag till innehåll i planen. Innehållsförslaget presenterades i MSBN 20100331 § 40.

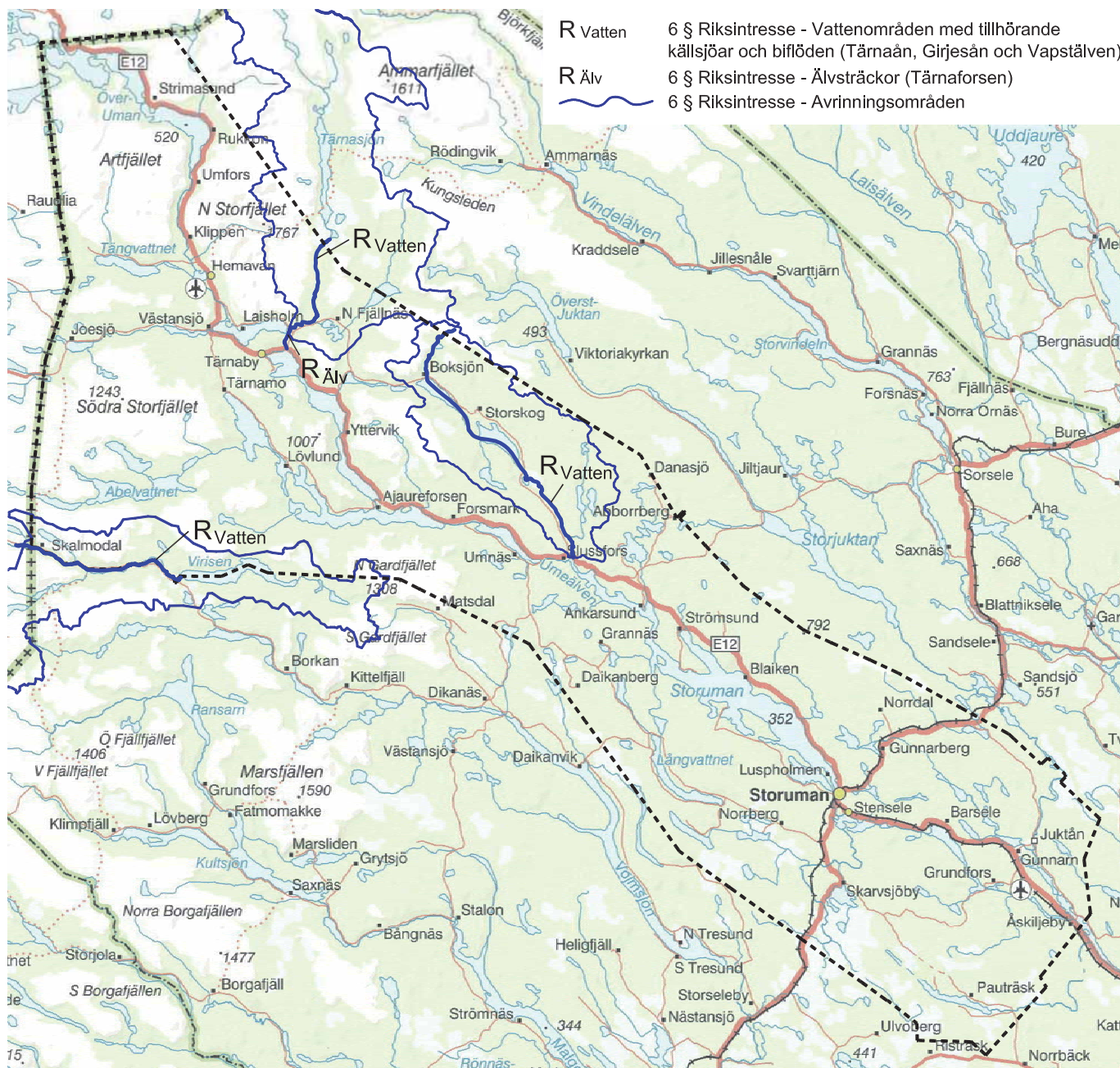
Vattenkraft

Utbyggnaden av vattenkraften har under en period gett sysselsättning och stimulerat industriell utveckling i kommunen. Nuvarande driftcentral är också en betydelsefull verksamhet. Utbyggnaden av vattenkraften har dock medfört kraftig påverkan av vattenmiljöns fauna och flora samt omgivande natur. Inom Storumans kommun

är merparten av den möjliga vattenkraften utbyggd. Alla fallhöjder i Umeälvens huvudfåra med undantaget Tärnaforsen är utnyttjade i och med att Klippens kraftverk byggdes. Övriga vattenregleringsföretag som berör kommunen är Gräsvattnets reglering, Gejmåns kraftverk, Juktans kraftverk och Juktans överledning via Blajksjön till Storuman, Klippen och Abelvattnets kraftverk.

De kvarvarande rinnande vattendragen har fått ökad betydelse för områdets ekologi, naturskönhet, rekreativsvärde. De opåverkade vattendragen är också en värdefull tillgång för fritidsfisket och därmed för utveckling av turismen. En fortsatt utbyggnad skulle medföra en ytterligare utarmning av denna ytterst betydelsefulla miljö. I kommunen skyddas följande vattendrag från vattenregleringsföretag enligt Miljöbalken . Tärnaforsens älvsträcka, Tärnaåns och Girjesåns vattenområden.

Skyddade vattendrag enl Miljöbalken.

Anspraak

- Då vattenkraften fått ta i anspråk stora delar av kommunens naturvärden bör inga ytterligare nya vattenkraftsutbyggnader göras
- Effektivisering av befintliga kraftverk medges
- Driftcentralen i Storuman behålls och utvecklas

Vattenbruk

Vattenbruk innebär odling i vatten av fisk eller kräftdjur, antingen i kassar i sjön eller dammar på land. Vattenbruk innebär gödning av vattnet och risk för spridning av fisksjukdomar. Omgivande verksamheter kan också inverka menligt på fiskodlingen.

Utvecklingsmöjligheterna är mycket goda inom kommunen, det krävs dock en noggrann prövning av etableringsplatser för att minimera miljöproblemen. Odling av röding har stor förutsättning att bli konkurrenskraftig då denna är väl anpassad till våra kalla vatten. Den totala produktionsvolymen bedöms vara mycket stor men kan ej preciseras då underlagsuppgiften om vattenkvaliten är bristfällig.

Anspraak

- Då förutsättningarna för fiskodling är goda inom kommunen bör en ökning av antalet fiskodlingar kunna ske
- Kommunen ska hjälpa fiskodlare genom att vara restriktiva med att tillåta bebyggelse eller annan exploatering i direkt anslutning till anläggningarna som kan försvåra för verksamheten
- Opåverkade vattenområden med en ursprunglig fauna samt avrinningsområdena Vapsälven och Gejmån med skyddsvärda fiskebestånd och Skansnäsån (riksintresse), ska undantas från fiskodling

Kap 2:11

Jordbruk.

Jordbruket hade sin största omfattning på 1950 talet. Då var också jordbruket en av de viktigaste näringarna i bygden. Den präglade kulturen och levnadssättet.

År 2006 var antalet EU-stöd-sökande i storleksordningen 100. Ca 1100 ha åker- och betesmark brukades med ett djurantal om ca 500 nötkreatur. Antalet brukare med djurhållning var ca 30. 2006 fanns inom Storumans kommun 9 mjölkleverantörer vilka tillsammans levererade drygt 1,2 milj. kg mjölk. 2009 är antalet mjölkleverantörer 8 med i storleksordningen samma leveransmängd mjölk.

Jordbrukets betydelse som näringsgren har minskat. Få familjer lever i dag på enbart jordbruk, men betydligt fler får sin försörjning från en kombination av jord- och skogsbruk. Jordbruket bedöms ändå spela en viktig roll i landsbygdens utveckling. Dels därför att det i kombination med andra näringar kan ge bidrag till utkomst dels därför att landskapet hålls öppet. Med de effektiva maskiner som finns i dag kan ett fåtal brukare hålla stora arealer öppna.

Det är naturligtvis svårt att göra bedömningar framåt i tiden men med dagens ekonomiska situation krävs ett ökat antal mjölkkor för att hålla igång en effektiv mjölkproduktion. Detta innebär att förutsättningar för gårdar för mjölkproduktion bara finns på ett fåtal platser i byarna runt sjön Storuman samt i kommunens södra del.

Det ekonomiska stöd som för närvarande kan utgå till mjölkproduktion består av ett nationellt stöd per kg mjölk och EUs ordinarie stödssystem.

Med djurhållning i någon form erhålles, utöver intäkter från levererade produkter, stöd från EUs stödssystem i form av kompensationsstöd och miljöstöd av olika former. Detta ger viss trygghet för ett bestående jordbruk.

Det så kallade gårdsstödet betalas ut för den areal som hålls öppen och är inte beroende av på vilket sätt marken hävdas. Den behöver således inte användas i produktion. Det är vanligt att gårdsstödet används endast för "putsning" av åkermark. Detta innebär att man slår gräset och låter det ligga. För att få gårdsstöd krävs så kallade stödrätter. I samband med senaste jordbruksreformen fick varje sökande stödrätter i det antal som man sökte EU-stöd i hektar. Numera kan man utöka sitt stödriktshav genom förvärv från olika aktörer på marknaden. Minsta areal är 4 ha.

Gårdsstödet är naturligtvis betydelsefullt för trivselen i byarna och för turismnäringen. Det finns därför skäl att verka för att denna kategori brukare kan kombinera sin verksamhet med andra näringar. Lantbruksföretag som kompletterar och/eller utvecklar sitt företag inom andra områden än traditionell jordbruksproduktion kan erhålla stöd till s.k. diversifiering ur Landsbygdsprogrammet (2007 – 2013).

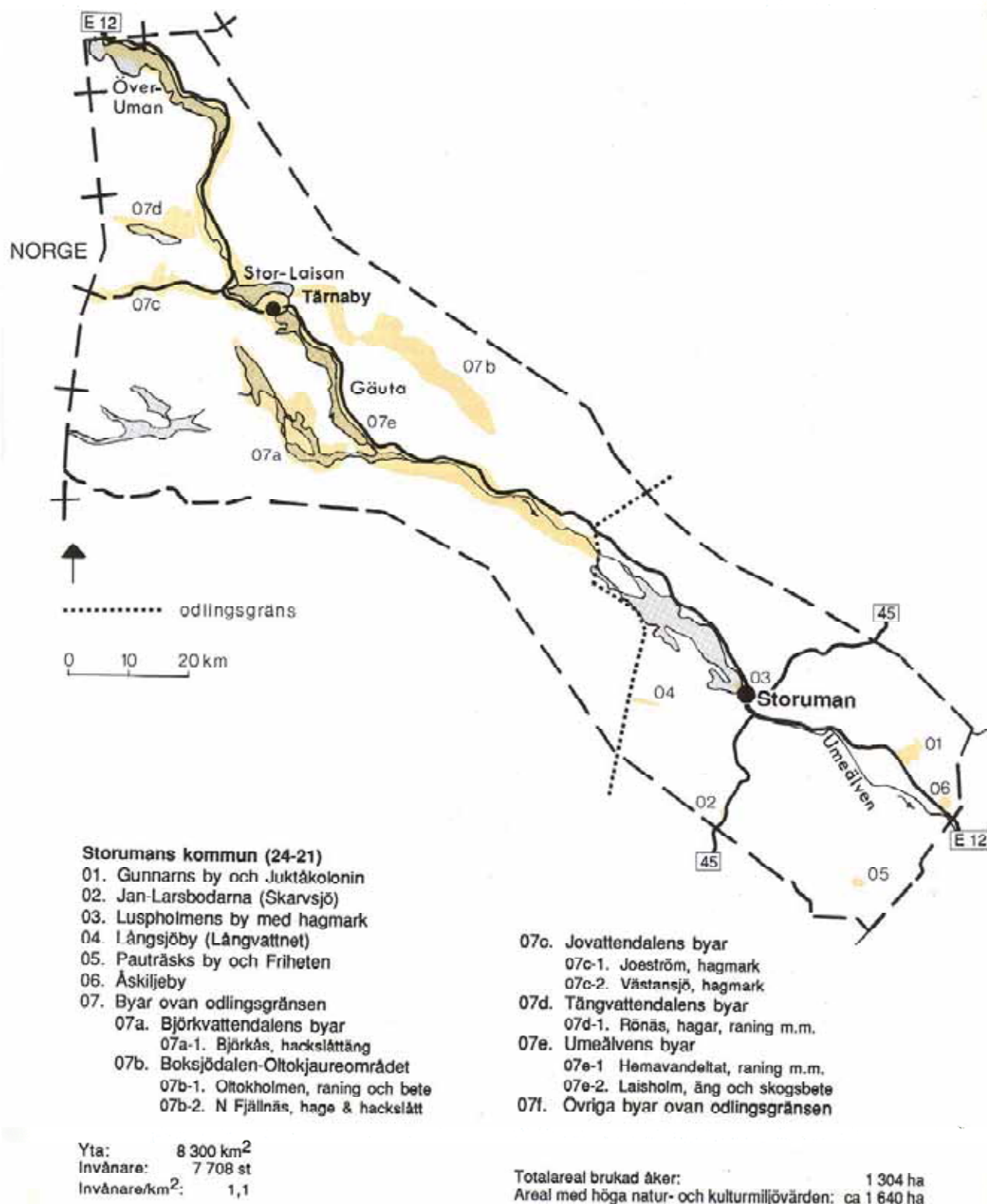
Eftersom jordbruket minskat i omfattning har konkurrensen med andra intressen i de flesta områden blivit mindre. I de områden där jordbruk drivs är det naturligtvis angeläget att vid beslut om andra markanvändningsintressen ta skärskild hänsyn till jordbruket. I övriga områden med goda jordar finns skäl att i möjligaste mån undvika att marken långsiktigt tas i anspråk för andra ändamål. Ett motiv för detta är att det är svårt att förutsäga framtiden. Det är ju inte uteslutet att ändrat klimat och andra globala förhållanden kan skapa nya förutsättningar för jordbruksproduktion.

Se även Kartan över odlingslandskapet som är hämtad ur länsstyrelsens meddelande, Det värdefulla odlingslandskapet 2:1993. Se även länsstyrelsens meddelande 1:2004 Ängs- och hagmarker i Västerbottens län samt 2:2004 Ängs- och betesmarker i Västerbottens län.

Anspraak

- Det är angeläget att ett aktivt jordbruk finns i kommunen och ges förutsättningar att utvecklas. Detta med tanke på jordbruket som näring men också med tanke på att landskapet hålls öppet så att det blir trevligt att bo i byarna även i fortsättningen. Ett öppet landskap är också en värdefull tillgång för besöksnäringen
- Det är önskvärt att utveckla köttproduktionen med betande djur. En jordbruksproduktion med ekologisk inriktning bör stödjas
- Jordbruksverksamhet i alla former ger också viktiga bidrag till den lokala ekonomin. Det är därför viktigt att de bästa jordarna behålls. Ett annat motiv för detta är att bevara handlingsfrihet för framtiden
- Småskaligt jordbruk som i kombination med andra näringar kan skapa utkomstmöjligheter bör stödjas. I kommunens turistområden bör initiativ tas till samverkan mellan jordbruk och turistnäring

Storumans kommun

Karta över odlingslandskapet. Länsstyrelsen Västerbottens län, Meddelande 2:1993.

Läs mer om ett rikt odlingslandskap som; <http://www.miljomal.se/13-Ett-rikt-odlingslandskap/Definition/> och http://www.ac.lst.se/miljomal/13_ettriktodlingslandskap

Kap 2:12

Skogsnäringen

I Storumans kommun finns det 300 000 hektar produktiv skogsmark. En del av denna areal är avsatt för bland annat miljövärd i form av naturreservat och andra formella skydd. Den för skogsbruk användbara produktiva skogsmarken är drygt 270 000 hektar. Virkesförrådet per hektar är ca 65 m³sk. Detta ger ett sammanlagt virkesförråd av totalt 18 miljoner m³sk.

Tillväxten i skogen per år är idag ca 470 000 m³sk.

Den årliga avverkningsen under mitten på 2000-talet låg mellan 450-500 000 m³sk inom kommunen. Varje m³ motsvarar ca 1400 kr i ekonomiskt värde vilket innebär ett värde på knappt 700 miljoner.

Kommunen berörs av två olika gränser av intresse ur markanvändningssynpunkt, odlingsgränsen samt gränsen för fjällnära skog. Gränserna framgår på karta 1.

Odlingsgränsen tillkom 1867 för att reglera förhållandena mellan samer och nybyggare, den markerar skillnaden mellan egentlig fjällbygd och den till odling tjänliga delen av lappmarken. Gränsen delar kommunen på mitten strax nordväst om sjön Storuman vid byn Ankarsund. Idag har odlingsgränsen betydelse främst som gräns för rennäringens året-runt marker.

Gränsen för fjällnära skog aktualiserades i samband med ett riksdagsbeslut 1985. Fjällnära skog har i skogsvårdslagens anvisningar till vidare definierats som skog belägen ovanför skogsodlingsgränsen, dvs den gräns som drogs upp av Domänverket i början av 1950-talet. Ovan skogsodlingsgränsen skulle skogsbruk tills vidare ej bedrivas i avvaktan på att restaureringen av de gamla genomhuggna skogarna i Norrlands inland var genomförd. Till grund för gränsdragningen låg biologiska, ekonomiska och tekniska förhållanden. Domänverket slopade skogsodlingsgränsen 1982. Gräns för fjällnära skog har således erhållits genom att Domänverkets avskaffade skogsodlingsgräns sammandragits även över enskilda fastigheter och getts en delvis ny innebörd. Ca 20 % av den produktiva skogsmarksarealen i kommunen utgörs av fjällnära skog.

Sedan 1 september 2010 har skogsvårdslagen ändrats. Nu är det bara inom fjällnära skog som markägaren behöver ansöka om tillstånd till avverkning. Inom resten av kommunen räcker det med en anmälan om planerad avverkning minst 6 veckor innan åtgärden påbörjas.

Vid beviljandet av tillstånd till avverkning kan Skogsstyrelsen, som myndigheten numera heter, besluta om sättet för avverknings utförande samt föreskriva de återväxtåtgärder som bedöms nödvändiga för att en tillfredsställande förnygring skall kunna åstadkommas. Utöver detta skall myndigheten även besluta om vilken hänsyn som i samband med avverkning och efterföljande skogsvårdsåtgärder skall tas gentemot rennäringen.

Hänsynsredovisningen gentemot rennäringen gäller även anmälan, dock bara inom året-runt-markerna.

Skogsbruket är tillsammans med rennäringen de mest arealberoende markanvändningsintressena i Storumans kommun. Intressekonflikter förekommer tidvis. De motstående intressena är störst gentemot rennäring, naturvård, friluftsliv, forn- och kulturminnesvård.

Skogsvårdslagstiftningen ålägger skogsbruket hänsynstagande till andra intressen (§§ 14,18b SVL). Enligt föreskrifter till § 20 skogsvårdslagen skall till ansökan om tillstånd till avverkning och till anmälan om avverkning inom renskötselns året-runt-marker fogas ett skriftligt bevis om att berörd sameby beretts tillfälle till samråd. Samrådet skall omfatta förnygringsavverkning med efterföljande skogsbruksåtgärder. Även de avverkningar som syftar till ett byggande av skogsbilvägar berörs av samma samrådsskyldighet.

Allmänt gäller detta brukningsenheter större än 500 hektar. För mindre brukningsenheter gäller samrådsskyldigheten avverkningar större än 20 hektar, inom fjällnära skog större än 10 hektar. Avverkningar för byggande av skogsbilvägar är samrådspiktiga oavsett storlek inom året-runt-marken.

Samrådsskyldigheten kan inträda på mindre arealer om den planerade avverkningen gränsar mot en befintlig förnygringsyta eller plantskog så att den sammanlagda arealen blir 20 hektar.

Miljöhänsynen vid skogliga åtgärder regleras i § 30 skogsvårdslagen. Denna hänsyn skall tas vid all skötsel av skog även på mark som ej är skogsmark. I första hand skall hänsyn tas till de arter som är rödlistade enligt Naturvårdsverket. Hänsynen skall utformas så att den biologiska mångfalden gynnas så mycket som möjligt.

Myndigheterna har möjlighet att bilda formella skydd på vissa speciellt skyddsvärda områden. De verktyg som Skogsstyrelsen har är biotopskydd och naturvårdsavtal. Länsstyrelsen beslutar om naturreservat. Inom kommunen fanns vid halvårsskiftet 2010 31 biotopskydd omfattande 159 ha produktiv skogsmark. 267 ha produktiv skogsmark var skyddad genom naturvårdsavtal. Inom Storumans kommun finns åtta naturreservat utöver delen i Vindelfjällen.

Sveaskog har slutit ett ekoparksavtal med Skogsstyrelsen för ekoparken Jovan. Detta område omfattar 13 900 ha av vilka 80% är skogsmark. Parken finns söder om Grundfors. Den betecknas som tjäderns och gammelskogens ekopark. Inom detta område kommer skogsbruk att fortsätta bedrivas men med en högre ambition för naturvården. Skogar kommer att restaureras så de får en mer naturlig sammansättning.

Med dessa olika beståndsdelar, miljöhänsyn, formellt skydd samt frivilliga avsättningar bör den biologiska mångfalden klaras generellt i Sverige och speciellt i denna kommun med den höga andelen skyddad skogsmark.

Vad gäller framtida klimatförändringar kan man anta att det ur skoglig synpunkt rent produktionsmässigt skulle vara positivt, varmare vegetationsperiod och samtidigt har högre nederbörd tillsammans med en längre vegetationsperiod. Detta bör kunna öka det årliga uttaget ur skogen i kommunen. Dock kan förändringen ha en motsatt inverkan på den nuvarande floran och faunan i kommunen. Vissa arter med specifik anpassning till dagens klimat kan minska medan andra mer idag sydliga arter kan etableras här.

Inriktningen i skogen har nu i slutet av det första decenniet av 2000-talet svängt något mot ökad produktion. Det är mycket diskussioner om bland annat dikesrensning, gödsling, markavvattnings, trädslagsval. Ytterligare en förändring som skett under de sista åren är det ökade uttaget av GROT (GRenar Och Toppar) främst i samband med förnygringsavverkning. En annan åtgärd som det bedrivs en del försök kring är stubbrytning. Detta är ett sätt att nyttja hela trädets biomassa.

Skogsbruket har under de senaste 30 åren utvecklats mot en mer mekaniserad näring med ett mindre behov av arbetskraft. Detta gäller både på maskinsidan men även rent planeringsmässigt i och med de förutsättningar som finns idag med det kartmaterial som finns tillgängligt i form av ortofoton och satellitbilder.

I Storuman hände en mycket positiv sak 2008. Bioenergikombinatet BioStor invigdes. Nu finns det en lokal stor förbrukare av skogsråvara i kommunen. BioStor producerar fjärrvärme, biopellet samt bioel.

För att i framtiden kunna bedriva skogsbruk på ett bra sätt inom kommunen vore det bra med en upprustning av vissa vägar med dålig bärighet, speciellt Kungavägen och Grundforsvägen.

För att underlätta transporter från kommunen till industrier skulle en OJ-station (Omlastning Järnväg) vara bra, den som nu finns i Vinlidsberg ägs av ett företag vilket innebär att möjligheten för andra företag att få transportera sin råvara på järnväg är begränsad. Om detta blir verklighet skulle den negativa miljöpåverkan som lastbilstransporter av virke har bli mycket mindre.

Anspråk:

- Skogen skall skötas så att den ger en uthålligt god avkastning då skogsnäringen är av mycket stor betydelse för kommunen.
- Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.
- Skogsbruk på tätortsnära skogsmark och områden som nyttjas för natur, kultur och friluftsinteressen skall bedrivas med hänsyn till dessa.
- Kommunen bör, för sitt eget skogsinnehav, ta fram en rekreationsanpassad skogsbruksplan.

Kap 2:13

Rennäringen

Renskötseln är en arealkrävande och extensiv näring och är därför i behov av stora betesarealer. Eftersom renens egenskaper gör den beroende av speciella beten olika tider på året, vandrar den i ett mer eller mindre bestämt mönster i de olika betesområdena. Varje betesområde har vart och ett egenskaper som gör det värdefullt under olika perioder på året och kan därför inte ersätta varandra. Renskötseln är också känslig för påverkan av naturförhållanden som väderlek, temperatur, vind, snö och isförhållanden etc.

Samernas rätt till utnyttjande av land och vatten grundar sig på urminnes hävd och är skyddad genom grundlagen. Renskötselns utövande regleras i rennäringslagen. I rennäringsförordningen finns tillämpningsföreskrifter till rennäringslagen. I rennäringen ingår, förutom renskötseln, även jakt, fiske, slöjd, och visst skogsfång.

Sameby

Begreppet sameby betyder dels en indelning i ett geografiskt område och dels en administrativ och ekonomisk samsamverksamhetsorganisation. Samebyn består av ett antal rennäringsföretag av varierande storlek och antal och där familjemedlemmar ingår. Samebyn är också en juridisk person som för sin egen talan t ex inför domstol.

Betesområden

Samebyarnas betesområden ovanför odlingsgränsen kallas året-runtmarker. Där får renskötsel bedrivas året runt. Västerbottens samebyars administrativa gränser ovan odlingsgränsen är fastställda enligt länsstyrelsens kungörelse om byordning den 25 maj 1945.

Samebyarnas betesrätt omfattar all mark ner till lappmarksgränsen både enligt hävd och gällande lagstiftning. Nedom lappmarksgränsen bygger betesutnyttjandet på sedvanerätt. Dessa områden brukar betecknas som rennärings vinterbetesmarker. Med hänsyn till olika jordbruksintressen har betestiden på de enskilda markerna nedom odlingsgränsen begränsats till vinterperioden, från 1 oktober - 30 april.

Renskötsel får inom de givna tidsramarna bedrivas på alla marker inom renskötselområdet, även på privat mark. Därför kan renskötseln enklast förklaras som en form av nyttjanderätt som belastar fastigheterna. Den kan också jämföras med servitut i vissa avseenden.

Miljöbalken och rennäringen

I Miljöbalken (MB) och i plan- och bygglagen (PBL) har rennärings viktigaste områden ställning som riksintressen. En viktig avsikt med kommunens översiktsplan är att redovisa hur man avser att hantera olika riksintressen. I Miljöbalken kap 3:5 anges det att mark- och vattenområden som har betydelse för rennäringen skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra rennärings bedrivande. Områden som är av riksintresse för rennäringen skall skyddas mot dessa åtgärder.

Områden som är av riksintresse för renskötseln redovisas på karta B2. Redovisningen omfattar bl. a. flyttvägar, övernattningsbeten, samlingsställen, svåra passager, speciella betesområden, t ex i vinterbeteslandet, kalvningsområden, områden kring anläggningar (slakt-, kalvmärknings- och skiljningshagar) etc.

Aktuella markanvändningsproblem

I renskötselområdet är det främst nedanstående konflikter mellan rennäringen och övrig markanvändning som kan bli aktuella:

Skogsbruksåtgärder av större omfattning som t ex, kalhuggnings, markberedning, skogsgödsling, skogsbilvägar.

Täktverksamhet m m av större omfattning som t ex: torvtäkt, grustäkt, samt verksamheter som gruvarbete, vattenkraftsutbyggnad, bebyggelse, turism, vindkraftverk.

För att lösa de eventuella konflikter som uppstår mellan de olika markanvändningsintressena synes samrådsformen vara det naturliga tillvägagångssättet.

Viktiga begreppsförklaringar

Flyttlederna visar de flyttningar som företas med renhjordarna mellan olika betesområden vid de olika årstiderna. Flera alternativa flyttleder måste finnas att tillgå eftersom vådrets växlingar påverkar flyttningarna.

I rennäringslagens 95§ finns bestämmelser som anger att flyttvägar inte får stängas av samt att man inte får skrämja, ofreda eller driva bort renar som uppehåller sig inom områden där renskötsel är tillåten.

Arbetshagar är den samlande beteckningen för kalvmärknings-, slakt- och skiljningshagar. En del hagar används också för av och pålastning av renar vid lastbilstransporter. Även tillfälliga hagar sätts upp vid behov. Huvudvisten betecknar permanenta vinterbostäder för en del renskötarfamiljer.

Övernattningsbete används under flyttning av renhjordar mellan olika betesområden. Dessa är betydelsefulla eftersom de ger renarna viktiga betes- och viloplatser under de påfrestande flyttningarna. Övernattningsbeten används årligen då renar drivs genom markflyttning.

Svår passage är beteckning för särskilt känsliga genom- och överfarter där förutsättningarna för genomflyttning av en renhjord är begränsade. Exempel på svåra passager är järnväg, trafikerad väg och tät bebyggelse, dammar och sjöregleringar. Det är också viktigt att de områden som är i direkt anslutning före och efter en svår passage skyddas mot ingrepp eftersom dessa områden har avgörande betydelse för genomflyttningen.

Renskötselårets verksamhetsindelning

Förvinter (nov - dec)

Denna period kan sägas börja när snön kommit och sjöar och vattendrag frusit. Grönbetet har försämrats och renen har gradvis övergått till lavbete. Betet på myrarna är ett viktigt tillskott eftersom de innehåller växter som fortfarande är gröna som t ex sia (samlande namn: får kruståtel och fårsvingel) och dyfräken.

Nu börjar samebyarnas arbete med att samla ihop sina renar för slakt och skiljning i mindre vintergrupper. Anledningen till att renarna skiljs i vintergrupper är för att utnyttja vinterbetet så rationellt som möjligt. Därefter påbörjas flyttningen ner till vinterlandet. Flyttningen sker efter de på kartan markerade lederna. Biltransporter förekommer också i relativt stor utsträckning eftersom bl a skogsavverkningar och vattenregleringar gjort att renarna har svårt att finna bete och framkomlighet under flyttningen. Flyttningen till fots ner till vinterlandet och upp till vår- och kalvningslanden är slitsam både för renar och renägare. Därför är det viktigt att det finns tillgång till övernattningsbeten efter flyttlederna för att naturligt kunna hålla kvar renarna både för bete och vila. Även utfodring kan krävas för att komplettera betet.

Vinter (jan - mars)

Vinterbetesmarkerna är mycket känsliga för ingrepp av olika slag och brukar därför betraktas som rennäringens "flaskhalsar". Ett litet ingrepp i en samebys vinterbetesområde kan således få betydande konsekvenser för samebyns fortsatta utövande. Avgörande är att det finns sammanhängande lavmarker att tillgå och att dessa är tillfredsställande vad gäller tillgänglighet, storlek och ostördhet.

Nere på vinterlandet betar de olika vintergrupperna främst i barrskogsområdet. Betet består till största delen av olika marklavar. Eftersom vinterlandets betesområden oftast inte är sammanhängande utan sönderstyckade av diverse ingrepp, måste vintergrupperna röra sig inom ett relativt stort område, ofta över flera kommuner.

Vårvinter (april)

Under denna period, beroende på snömängd, betestillgång etc, påbörjas flyttningen tillbaka till vår- och kalvningslandet. Detta sker efter de på kartan markerade flyttlederna. Då markflyttning sker upp till fjället spelar de olika övernattningsbetena en betydande roll.

Vid denna period är det ofta mycket snö och då är områden som ligger mot solsidan som ex. älvdalar och slutningar viktiga eftersom det tinar fort och betet blir tillgängligt. Födan består fortfarande till största delen av olika lavar. Hänglavsbetet är nu ett nödvändigt bete beroende på att det ofta är skare och det gör att renen får svårt att gräva efter föda.

Vår (april - maj)

Under denna period sker normalt kalvningen. Vajorna brukar söka sig till bestämda kalvningsplatser år från år där terrängen är småkuperad och skyddad från vind. Dessa platser finns oftast på sydslutningar där barfläckar fort tinar fram och där tillgången på bete är gott.

De olika kalvningslanden är vid denna period oerhört känsliga för yttre störningar som t ex skoterkörning, och hundspann. Därför är det väl motiverat med skoter- och hundspannsförbud under den känsligaste kalvningsperioden som infaller mellan 1-25 maj. Bevakning sker för att vajorna skall få den ro som behövs för att kunna ta emot sin kalv.

Renflyttning pågår fortfarande och även bevakning så att inte renarna vänder tillbaka ner till skogslandet igen. Betet vid denna period är en blandning av lavar, fjolårets rester av gräs, örter och löv samt tillskott av färsk grönska.

Försommar (juni)

Denna period är behaglig för renen. Nu får den beta i lugn och ro fram till den tid då mygg och värme infinner sig. Renen betar då i björkskog, på myrmarker och vid bäckdrag där grönskan kommer tidigare än på kalfjället. Nu ägnas tid åt att bygga och reparera arbets- och kalvmärkningshagar med redskap och material som forslats upp under våren.

Högsommar (juni- juli)

Denna period är en intensiv och hektisk tid för rennäringen. Nu börjar nämligen kalvmärkningen. Renarna har nu spritt sig över olika kalfjällsområden för bete och för att komma undan insekter som kommer med värmen. Samling av renarna börjar dels med hjälpmedel som helikopter och motorcyklar och dels till fots. Samlingarna kan ta flera dagar beroende på väderlek och vindriktning. Samebyarna brukar ha flera kalvmärkningsgårdar på olika platser och dessa används vid olika tidpunkter beroende på vart renarna samlats ifrån. Även andra platser som uddar och näs används som

naturliga kalvmärkningsplatser. Dessutom sätts mobila kalvmärkningshagar upp på snöfläckar dit renarna har sökt sig för skydd mot värme och insekter.

Själva samlingsarbetet är en arbetskrävande del och olika störningsmoment som lösspringande hundar och närgångna turister kan spolia flera dagars arbete genom att skrämja renhjorden så att den skingras. Även indrivningen av renhjorden till kalvmärkningshagen är en känslig del och det är viktigt att området däromkring får vara fritt från vandringsleder, rastplatser och övernattningsstugor. Det faktum att en av rennäringens intensivaste arbetsperioder infaller samtidigt som många semestrande människor vandrar i fjällen gör att turisterna måste visa respekt för rensköternas arbete. Grannsamebyarnas kalvmärkningar måste också bevakas eftersom renarna ofta sammanblandats till fjälls.

Sensommar (juli - aug)

Denna tid är normalt en lugnare period då kalvmärkningarna avslutas och rensköterna får tid över för bl a fiske och bärplockning. Renen drar sig ner till fjällskogs- och myrmarker för att beta gräs och örter och framför allt svamp. Eftersom renen nu bytt päls och är korthårig är den känslig för kyla och är därför i behov av skog för att finna lä och skydd mot oväder.

Höst (sept - okt)

Den traditionella sarvslakten är koncentrerad till början av september. Den måste företas innan brunsten börjar. Eftersom renarna spritt sig efter kalvmärkningen och sarvarna betat för sig själva krävs stora arbetsinsatser både vad gäller tekniska som personella resurser för att hinna samla ihop och driva in renarna i slakthagarna. Dessutom kan älgjakten, vars början sammanfaller med sarvslakten, innebära störningar i samlingsarbetet. Under renens brunstperiod får renägarna själva mera tid att jaga älg.

Inom Stormans kommun finns två samebyar, Vapstens och Umbyns samebyar. Dessa har sina åretruntmarker och en del av vinterbetesmarkerna inom kommunen.

Umbyns sameby, Ubmejen Tjeälddie

Umbyns sameby bestod år 1990 av 15 rennäringföretag med tillhörande familjer. I dag finns 12 företag. Samebyn är indelad i två stora huvudgrupper, Artfjällgruppen och Storfjällgruppen. Artfjällgruppen delar i sin tur upp sig i 5 mindre vintergrupper inför flyttningen ner till vinterlandet.

Tekniska anläggningar

Samebyn äger och underhåller år 1990 37 arbetshagar inom kommunen. Vissa av dessa ligger i anslutning till större rendriftsterminaler i Ström och Strimasund. Samebyn, äger också ett slakteri med tillhörande arbetshagar och lastanordningar i Bjellojaur. Renvaktarstugor, kåtor och bodar ägs dels privat av de olika rensköterna och dels av samebyn kollektivt.

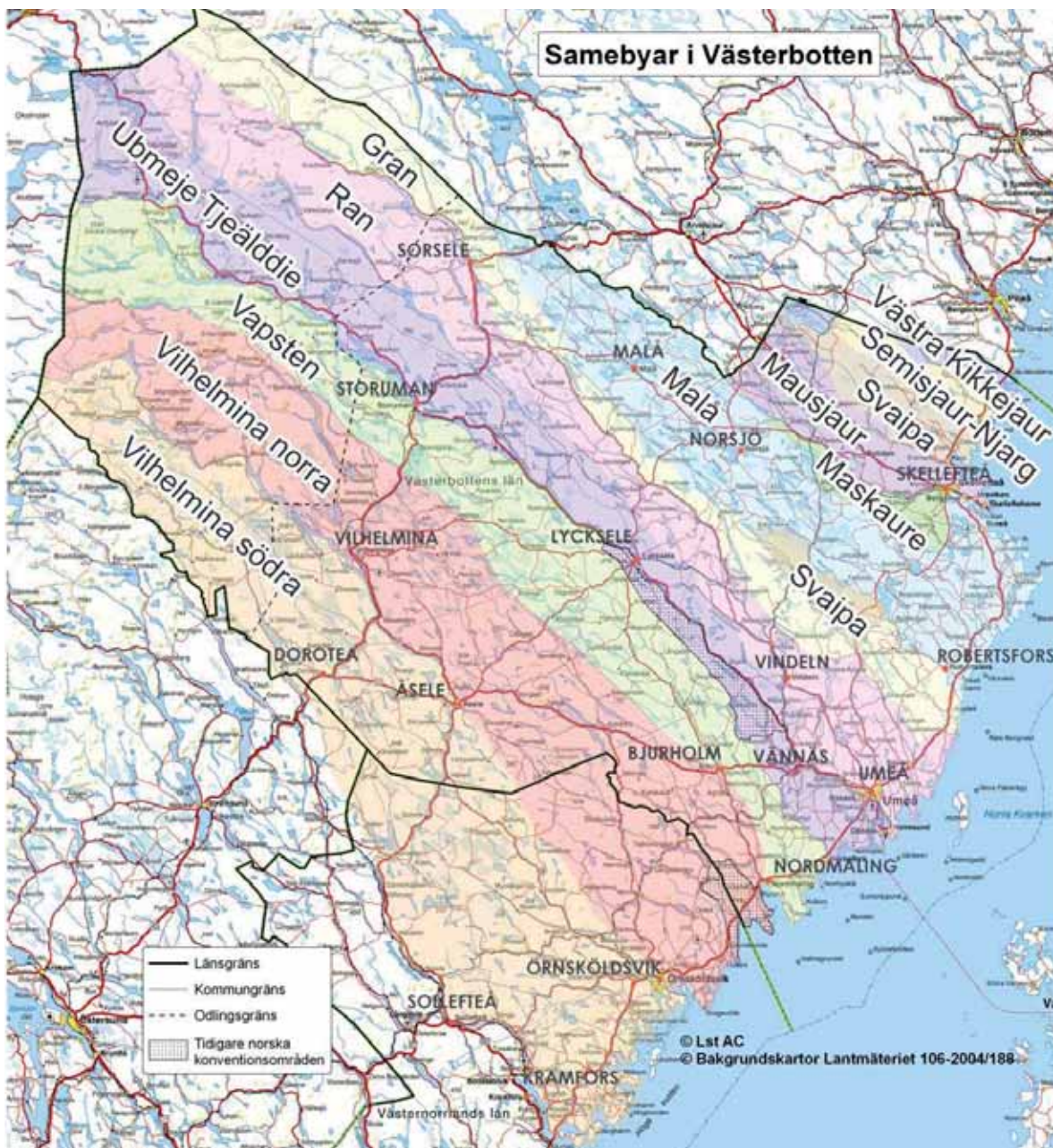
Vapstens sameby

Vapstens sameby bestod år 1990 av 9 rennäringföretag med tillhörande familjer. I dag finns 8 företag. Vapstens betesområde ovan odlingsgränsen är enligt 1946 års byordning.

Tekniska anläggningar

Vapsten äger och underhåller år 1990, 32 arbetshagar inom kommunen varav en i anslutning till en större rendriftsterminal Abelvattnet.

Rennäringens riksintressen framgår av karta B2.

Karta över Samebyarna

Anspråk

- Rennäringen i Storumans kommun skall tillförsäkras utrymme och utvecklingsmöjligheter så att den kan bestå på lång sikt.
- Intrång i rensskötselområdet som försvårar driften av rennäringen bör undvikas. Hänsyn ska tas till konsekvenserna för rensskötselns hela årscykel. Vi vet redan att påverkan på rennäringen bla genom gruvnäringen kan bli omfattande och att effekterna av dagbrottsaktiviteterna kan bli bestående för mycket lång tid. En övergripande, sammantagen bedömning av de latent, långsiktiga riskerna för rennäringen behöver göras utöver styckevisa koncessionsprövningar gruva för gruva. Bedömningen bör även omfatta andra intrång i rennäringen.
- Initiativ att utveckla rennäringen i kombination med turismnäringen, bör stödjas.

Kap 2:14

Fiske

Fiskbestånden i sjöar och vattendrag inom Storumans Kommun, utgör en värdefull förnyelsebar naturtillgång. Trots att olika former av mänsklig påverkan har krympt livsutrymmet, finns fortfarande ett stort antal attraktiva och utvecklingsbara vatten med en mångformig fiskfauna och goda fiskemöjligheter.

Fisket i kommunen förvaltas av 18 Fiskevårdsområdesföreningar, samt ungefär lika många andra organisationer ex. samfällighetsföreningar, klubbar och allmänningen. Ovanför odlingsgränsen, förvaltas fisket till största delen av länsstyrelsen. Denna förvaltning utgör grunden för allt fiskevårdsarbete. De är med andra ord viktigt att värna om och stötta dessa organisationer i största möjliga mån. Totalt säljs mellan 40 000 och 50 000 fiskedygn årligen i Storumans Kommun. Den samlade årliga inkomsten till fiskevårdsorganisationerna ligger runt 2,3 miljoner kronor. Medlen används till stor del i det lokala fiskevårdsarbetet.

Fisket i kommunen kulminerar under juli och under påskveckorna. För att kunna erbjuda ett kvalitativt fiske i produktform behövs en bra resurs, ofta i form av fiskerättsågarorganisationer, en duktig entreprenör och sist men inte minst marknadsföring.

Vattenkraft, skogsbruk och på senare tid även gruvnäringen, kan om det inte sköts på rätt sätt ge stora skador på fiskeresurserna. Vattenkraftsutbyggnaden har vi redan, det är dock av stor vikt att se över eventuella möjligheter till förändrade ersättningar för skador på fisket. Vad gäller skogsbruk och gruvnäring har vi större möjligheter att restaurera det som redan gjorts fel och påverka framtidens handlande, för att värna om den resurs vi har kvar.

De vanligaste metoderna för fiskevård är idag olika typer av biotopvård, samt reglering av fiskets utövande. Genetisk hänsyn har dessutom alltmer kommit att betonas. Förhållandet gäller en ökad värdesättning av lokalt särpräglade fiskstammar. Detta styr artval, populationsval vid utsättningar, samt principer för produktion av sättfisk.

Fiskevården och förvaltningen är grunden för att uthålligt fiske. Det utgör också grunden för att kunna erbjuda bra fiskeprodukter. För att nå en positiv utveckling både för kommuninnevånare och fisketurister krävs även en väl fungerande mottagningsapparat, i form av information och service.

Fiskeplan har upprättats år 2006. Planen innehåller ett plandokument och ett åtgärdsprogram. Planens övergripande mål är att skydda fiskeresurser samt att åstadkomma en ökning av fisketurismen i kommunen. www.storuman.se

Anspraak

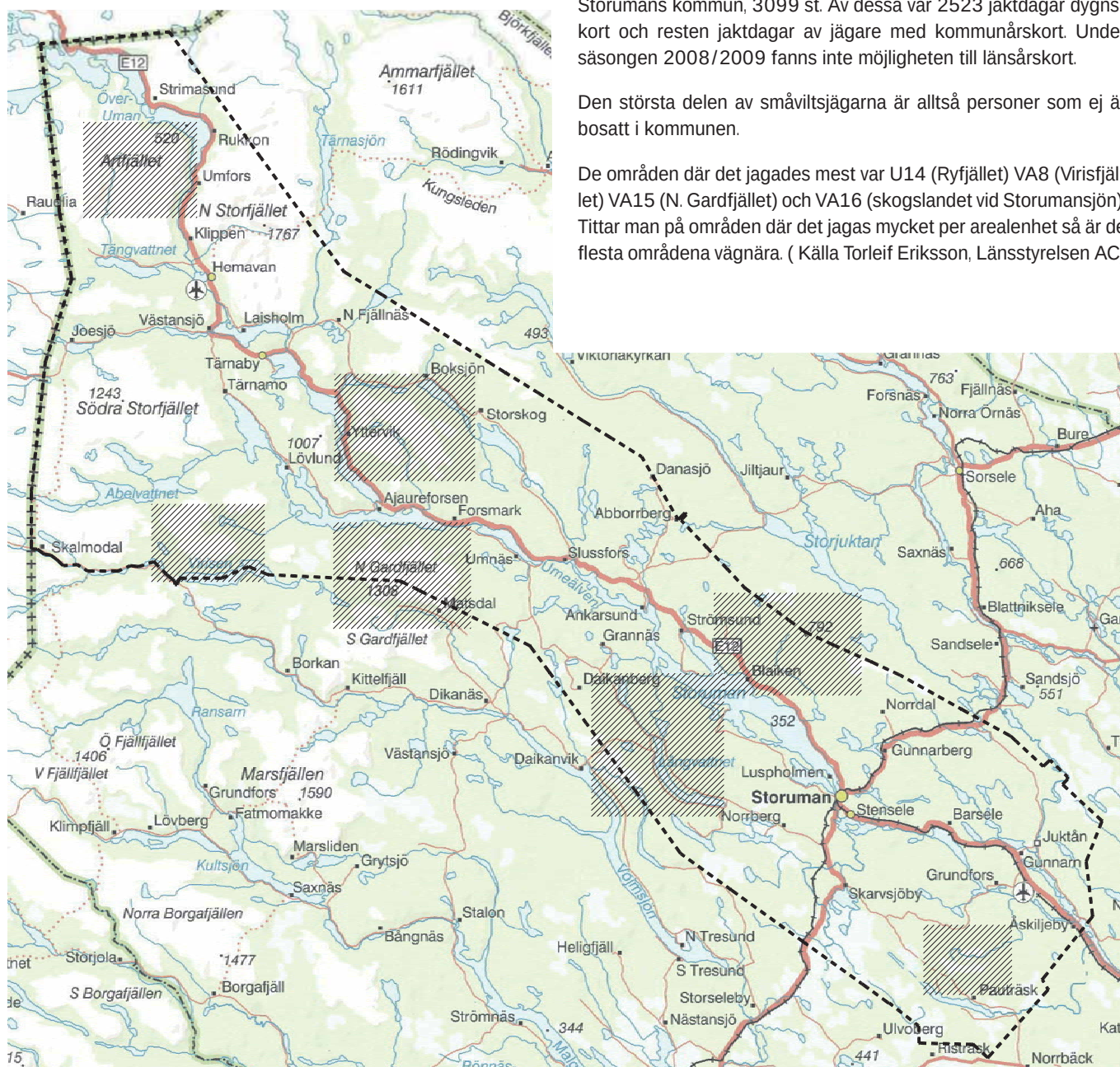
- Fiskbestånden i sjöar och vattendrag inom Storumans Kommun, utgör en värdefull förnyelsebar naturtillgång. Trots att olika former av mänsklig påverkan har krympt livsutrymmet, finns fortfarande ett stort antal attraktiva och utvecklingsbara vatten med en mångformig fiskfauna och goda fiskemöjligheter. Dessa kvarvarande vattendrag bör ur fiskets synpunkt undantas från utbyggnad. Bevarandet och förbättrande av denna resurs är av stort intresse för alla berörda parter. Ett förhållningssätt bör eftersträvas, där fiskbestånden vårdas och nyttjas på ett sådant sätt att en god avkastning kan förutses, samtidigt som värdefulla egenskaper hos de naturliga bestånden säkerställs för framtiden.
- Från kommuninnevånarnas utgångspunkt är olika former av fiske ett stort fritidsintresse och en positiv miljöfaktor. Goda fiskemöjligheter är för många människor en viktig del av livskvaliteten, som i sin tur kan motverka utflyttning från regionen och stimulera till nysatsningar inom företagande och andra verksamheter.
- Fiskeplanens och åtgärdsprogrammets övergripande mål är att skydda och tillvarata fiskeresurserna, parallellt med att fisket ges ett ökat utrymme som utvecklingsfaktor i Storumans Kommun. Målsättningen med åtgärdsprogrammet är att genom fiskevård på sikt åstadkomma en ökning av fisketurismen i kommunen, både när det gäller fiskeentreprenörskap och direkt kortförsäljning via fiskerättsågarorganisationer. Förhoppningsvis skapas också förutsättningar för fiskevårdsorganisationerna att förvalta genomförda investeringar och uppnå sina egna mål med fisket.

Jakt

Jakten har stor betydelse i Storumans kommun både för försörjning och rekreation. Möjligheterna att bedriva jakt är också goda. Cirka 1 300 (år 2009) personer löser statligt jaktkort i Storumans kommun. Därutöver finns ett stort antal som inte är bosatta i Storuman men ändå jagar i kommunen. För samtliga fjällkommuner i Västerbotten är antalet personer som löser statligt jaktkort ca 3500 (år 2009). I Storumans Kommun så finns det jägare i 61% av hushållen. Detta att jämföra med rikssnittet på 13%. Varje älgjägare kan antas ägna sig åt jakt i 18 dagar per år i medeltal. Om därtill läggs en omfattande småviltjakt, den planerings- och förberedelsestid som går åt, kan konstateras att jakten är en viktig rekreationsresurs.

Älgjakten är ekonomiskt mest betydelsefull. Inom Storumans kommun skjuts på licens, i medeltal ca 1 000 älgar per år. Fördelningen är ungefär lika ovanför och nedanför odlingsgränsen, dvs i runda tal 500 djur varav kalvarnas andel utgör ca 40 %. Bara köttvärdet av älgjakten torde uppgå till ca 3 miljoner kr/år.

Karta över frekvent utnyttjade jaktområden.

En meningsfull jakt- och viltvård kräver samverkan över ägo- och gränserna. Samhället stödjer detta på olika sätt, bl a genom en särskild lagstiftning om jaktvårdsområden. Vanligen är jakten organiserad "byavis". Jakten är därigenom betydelsefull även för sammanhållningen i byarna. Totalt 132 A-licensområden (i praktiken detsamma som större organiserade jaktområden) finns registrerade inom kommunen. Av dessa ligger 62 ovanför odlingsgränsen. Utöver detta så bedrivs älgjakt på 71 B-licensområden och 25 E-licensområden i kommunen.

Jägarna och Västerbottens läns Jaktvårdsförening är organiserad i jaktvårdskretsar. Storumans kommun är indelad i två jaktvårdskretsar, Storuman och Tärna. Inom kommunen finns 10 viltvårdsområden, som tillsammans omfattar närmare 55 000 hektar, samt ett antal andra jaktorganisationer t. ex. jaktklubbar och jaktföretag.

Efter Jakt och Fiskereformen 1993, reglerar numera länsstyrelsen jakten på statens mark ovan odlingsgränsen. Småviltsjakten sköts via ett kortförsäljningssystem på webben. Detta för att snabbt kunna sköta avlysningar, försäljning av kort, samt statistik.

Totalt antal jaktdagar 2008/2009 (småvilt ovan odlingsgränsen) i Storumans kommun, 3099 st. Av dessa var 2523 jaktdagar dygnskort och resten jaktdagar av jägare med kommunårskort. Under säsongen 2008/2009 fanns inte möjligheten till länsårskort.

Den största delen av småviltsjägarna är alltså personer som ej är bosatta i kommunen.

De områden där det jagades mest var U14 (Ryfjället) VA8 (Virisfjället) VA15 (N. Gardfjället) och VA16 (skogslandet vid Storumansjön). Tittar man på områden där det jagas mycket per arealenhet så är de flesta områdena vägnära. (Källa Torleif Eriksson, Länsstyrelsen AC)

Efterfrågan på jakttillfällen ökar. Jakten och då särskilt småviltjakten är totalt sett underutnyttjad. Det finns utrymme för fler jägare. Dock måste hänsyn tas till de variationer i vilttillgång som många småviltstammar uppvisar. En välorganiserad jakt ger möjligheter att erbjuda t ex marklösa jägare jakttillfällen. Det borde även finnas utrymme för företagsmässiga jaktupplåtelse till betalande jaktgäster.

Enligt kommunens mening är möjligheten till småviltjakt i fjällområdet en resurs både för ortsbor och för turistnäringen.

Jakten är i fjällkommunerna en väsentlig livskvalitet för en stor del av befolkningen, oberoende av yrke och sysselsättning. Den ingår i livsmönstret på ett alldeles särskilt sätt, där utbudet av andra rekreativmöjligheter är begränsade.

Det kan vara svårt att till inlandskommunerna rekrytera personal till speciella arbetsuppgifter. Att bo i nära kontakt med en storslagen och ren natur, med möjligheter bl a att jaga och fiska kan dock för vissa personer utgöra en stimulans att vilja bosätta sig här. Att kunna rekrytera "nyckelpersoner" är av vital betydelse för utvecklingen av ortens näringliv. Alla möjligheter som underlättar detta måste därför tillvaratas.

Näringslivet inom Tärnabyområdet i kommunens västra del domineras helt av turismen. Neringen uppvisar dock en obalans under året, så att vinterturismen är intensiv med högt kapacitetsutnyttjande av anläggningarna, medan dessa har en stor överkapacitet under barmarksperioden. Detta innebär att årsbeläggningen är för liten, vilket ger företagen lönsamhetsproblem. Varje veckas utökning av beläggningen under icke skidsäsong är därför av stor betydelse för företagets ekonomi.

Anspraak

- Jakten utgör för många Storumanbor en av de viktigaste fritidskvaliteterna. Denna kvalitet bör i första hand tillförsäkras kommuninvånarna.
- Jakten är av stor betydelse för kommuninnevånarnas köttförsörjning. Det är viktigt att dess ekonomiska utbyte tas väl till vara.
- Möjligheterna att bedriva jakt bör, eftersom tillgången är god, utnyttjas bättre och spridas till fler. Statens mark ovan odlingsgränsen bör i ökad omfattning kunna upplåtas för jakt. Jakten bör här även få utvecklas för turismen i säsongsutjämnande syfte.
- Kommunen värnar om viltvården så att livskraftiga viltstammar kan upprätthållas. För jakten viktiga områden med vildmarkskaraktär skyddas i den kommunala planeringen. Exempel på dessa områden är: Virisfjället, Artfjället, Ryfjället, Norra Gardfjället, samt Blaikfjället. Vid exploatering av områden där jakt bedrivs, så skall både jakträttsinnehavare och ev. företrädare för kommersiell jakt i området, beredas möjlighet att lämna synpunkter.

Kap 2:15

Kommunikationer.

Geografisk ligger Storuman strategiskt placerad, mitt i navet mellan två Europavägar och två järnvägar. Storumans kommun är dock perifert belägen i förhållande till både riket som helhet och de internationella marknaderna. I fråga om persontransporter är flyget det mest effektiva transportslaget för att motverka detta. Kommunen har därför gjort långsiktiga satsningar i objekt som ansetts oundgängliga för kommunens fortsatta utveckling både på Storumans flygplats och på Hemavan Tärnaby Airport.

Väg 1116 över Joesjö mot Hattfjälldal är också betydelsefull för transporter mellan Norge och Sverige. Inte minst för turismen. I Mosjön och Brännösund finns såväl hamnar som ett unikt näringsliv. Mosjön har dessutom regelbunden båttrafik, varje vecka, till Island och Rotterdam.

Storumans kommun bör särskilt bevaka Norge både vad gäller utvecklingen inom näringslivet och infrastrukturen. En större trafikflygplats utreds och planeras för i Mo i Rana. I dagsläget planerar man för byggstart 2011 trots att finansieringen inte är helt säkerställd. En sådan etablering skulle sannolikt öppna för en ökning av tillresande turister till den svenska fjällregionen. Dessutom pågår ett projekt för att knyta ihop Islandstrafiken sjövägen från Mosjön och få igång en fortsättning till Kanada och USA. Det av EU föreslagna svaveldirektivet för sjöfart och transportstödet kan komma att radikalt förändra transportmönstret i området.

Trafiksäkerhet

Trafikriskerna ökar med den växande trafiken på det nationella vägsystemet. Samtidigt är det viktigt för tillgängligheten att de glest befolkade inlandet kan nå andra kommuncentra och länets huvudort Umeå inom rimliga pendlingstider. Regionförstoring får inte förhindras av för dålig hastighetsstandard, bristande underhåll eller låg säkerhet i systemet. Investeringar med målet att öka trafiksäkerheten i systemet behöver göras men dessa måste avvägas så att inte tillgängligheten försämras. Samtidigt bör trafiksäkerhetsaspekterna ges hög prioritet vid prövningen av plan och byggnadsårenden. Likaså bör etableringar som skapar korsande trafik med oskyddade trafikanter undvikas. I samband med detaljplanering för ny bebyggelse bör investeringar för ökad trafiksäkerhet säkerställas i exploateringsavtal.

Gång- och cykelvägar till och från kollektivtrafikanläggningar måste prioriteras i kommunens tätorter framför allt i Hemavan, Tärnaby och Storuman.

Kollektivtrafik

Ett långsiktigt hållbart och trafiksäkert kollektivtrafiksystem bör eftersträvas. Detta är av stor betydelse för kommunmedborgarnas trygghet och val av bostadsort. Storuman kommuns trafikförsörjningsplan upprättas i nära samarbete med Länstrafiken och Västerbottens läns landsting. Landstinget har ansvar för länets stomlinjetrafik. Stomlinjetrafiken utgör grunden för kommunens inomkommunala trafik. Kommunen gör årligen en översyn av den inomkommunala kollektivtrafiken och upprättar en trafikförsörjningsplan som fastställs av Kommunstyrelsen. Där eftersträvas samordnad planering av bland annat skolskjutsar, färdtjänst och kollektivtrafik. Eftersom befolkningsunderlaget för närvarande är vikande bör etablering av ny bebyggelse som skapar behov av nya kollektivtransportlinjer i möjligaste mån undvikas. För boende utanför linjesträckorna finns viss kompletterings trafik i form av ringbil.

Kollektivtrafiken genomgår just nu en omfattande översyn då järnvägen åter är aktuellt för persontrafik. Botniabanan startar 2010 och Tvärbanan startar 2011. En omställning av kollektivtrafiken med buss sker just nu med bland annat nya kopplingar till dagtågstrafiken på Botniabanan och omställning av busslinjer för att möjliggöra koppling till/från tågtrafik. Här är det viktigt att kommunen förbereder Storumans resecentrum för både tåg och busstrafik samt att området tillgodoser behovet av parkeringar, gång och cykelvägar osv. för att göra trafiken attraktiv och tillgänglig.

Inlandsbanan har i dagsläget endast godstrafik året runt och under sommarsäsongens turisttrafik på sträckan Mora-Gällivare. Det är oklart hur utvecklingen ser ut för Inlandsbanan när det gäller persontrafik året runt.

I Hemavan Tärnaby är det väsentligt för kollektivtrafiken att behovet av resecentrum ses över och åtgärdas samt att kommunen hittar attraktiva fungerande hållplatser. I Hemavan Tärnaby är detta speciellt väsentligt då en stor del av resandet i detta område görs av besöksnäringen.

Kommunala vägar

Kommunen ansvarar för drygt 41,8 km vägar. Dessa är till största delen lokaliserade inom tätortsområden. År 1995 gjordes en tillståndsbedömning för att konstatera gatubeläggningarnas status. En mycket stor del av de inventerade gatorna konstaterades vara i behov av åtgärder relativt omgående. Kommunen har därför påbörjat arbetet med upprustning av gatorna. Under åren 2008 – 2010 har kommunen avsatt medel för underhåll av gator. Några gator är dessutom åtgärdade sedan tidigare. För att klara en upprustning av samtliga kommunala gator behöver kommunen under många år framöver avsätta betydande belopp. Kommunens ambition är att upprustningen kommer att fortgå ifall ekonomiska förutsättningar finns.

Enskilda vägar med stadsbidrag

De enskilda vägarna inom kommunen är 81 st till antalet och omfattar en total längd av ca 27 mil. Vägarna utgör en viktig länk i det lokala kommunikationsnätet genom att de sammanbinder många allmänna vägar. De enskilda vägarna är också betydelsefulla ur miljösynpunkt eftersom de förkortar resvägarna samt utgör en viktig förutsättning för att bibehålla en levande landsbygd och ett fungerande näringsliv. För att vägarna ska kunna underhållas på ett tillfredsställande sätt kan det bli nödvändigt att också kommunen medverkar ekonomiskt.

Bredband

I Storumans kommun finns ett väl utbyggt bredbandsnät - SumNet. Nätet är ett optofibernät med den elektronik som behövs för att leverera bredband till företag och hushåll. Alla operatörer och tjänsteleverantörer har tillgång till nätet på lika villkor. Utbyggnaden har skett med huvudsaklig finansiering från EU, Länsstyrelsen, Landstinget och kommunen. Kommunfullmäktige har antagit ett IT-infrastrukturprogram i vilket den fortsatta utbyggnaden regleras.

Framtida behov

Att etablera en omlastningsterminal i industriområdet intill BioStor är en väsentlig byggsten för fortsatt utveckling av området. Utsikterna är stora att området kan utvecklas till ett bioenergikluster "Biopark Storuman". Ytterligare etableringar i området med olika inriktningar skapar möjlighet till att merutnyttja restprodukter med högre förädlingsvärden som följd. Minskad klimatpåverkan med en optimal intern- och externlogistik ger ytterligare mervärden.

För gruvnäringen ser vi en fortsatt utveckling med ytterligare etableringar. Bland annat Björkvattdalen, området runt Rönneback och i Blaiken, prospekteras för gruvbrytning. Om gruvbrytningen blir aktuell behövs förstärkning av transportsystemet.

Skelefteå kraft kommer att etablera en vindkraftpark i kommunen. Miljötillståndet för 100 vindkraftverk på Blaikfjället är beviljat och byggstart beräknas till 2010. De vägar som behöver ses över i samband med etableringen är E12 Storuman-Laisbäck samt infart från E12 mot Blaikfjället.

Andra industrier med behov av järnvägsinvesteringar är Byströms Åkeri, Storumans Miljöstation. Ett stickspår in till miljöstation skulle flytta gods från väg till järnväg med positiva effekter för miljön.

Triangelspår mellan Tvärbanan och Inlandsbanan förbättrar tillgänglighet i systemet. Ett triangelspår ger tidsbesparingar och tar bort växlingsrörelser inne i Storumans samhälle.

Vi bör planera för en framtida tågtrafik till Storumans station. På Tvärbanan för både person, gods och nattrafik. Inlandsbanan bör kunna utöka godstrafiken och införa persontrafik på attraktiva sträckor för att främja regionförstoring och arbetspendling. En prioritering av både gods och persontrafik kräver dock stora investeringar då banan är enkelspårig och har få mötesstationer.

För att åstadkomma förbättrad sammanbindning mellan norska och svenska järnvägssystemet och få hög kvalite på det öst västliga transportstråket krävs på sikt en ny järnvägsförbindelse i regionen. I det underlag som utarbetas för den nationella transportplanen i Norge har en sådan koppling aktualiserats. Se i kap 3 bilagda utdrag ur Jernbanekorridorerna. 16 sept 2010. Transportutveckling AS. I samverkan med Nordland fylkeskommune bör en möjlighetsstudie med målet att finna tänkbara järnvägskorridorerna på svenska sidan har inletts och bedrivs av Region västerbotten.

Anspråk

- Kommunens relativt stora avstånd till olika marknader kräver utveckling av alla trafikslag. Därför krävs ett aktivt deltagande i den nationella och internationella transportplaneringen.
- De högst prioriterade investeringarna för Storumans kommun i det nationella och regionala systemet är: Industriområde Stensele. Omlastningsterminal i Stensele. Hemavan tätort. Driftbidrag Storumans flygplats. Tvärstråket. Inlandsbanan.
- Målsättningen beträffande bredband är att 85 % av samtliga företag och hushåll skall vara anslutna till fibernätet 2013. Den regionala samordningen av utbyggnaden har skett genom IT Västerbotten.

Miljöförhållanden i kommunen

En del områden i Storumans kommun är påverkad av naturavvändningsintressen så som skogsbruk, vattenkraft och gruvnäring, men det finns även många miljöer av hög nationell kvalitet samt känsliga arter i kommunen. Fjällen är den del av kommunen som hyser de största områdena med unik och relativt orörd natur, men fjällområdena blir alltmer intressanta för verksamheter som potentiellt kan påverka naturvärden på ett påtagligt sätt. De mest aktuella hoten mot fjällmiljöerna är idag, förutom eventuell exploatering för främst infrastruktur, gruv-, energi- och turismindustrin, hotet om global uppvärmning.

I kommunen finns även fjällbjörkskogar, barrskogar, urskogar, skyddsklassade myrlandskap och spridda fragment av naturvårds-skyddade områden i skogslandet.

Nulägesbeskrivning miljö

Förorenade områden

I kommunen finns förorenade områden från både nedlagda verksamheter samt av verksamheter i drift. Främst rör det sig om nedlagda bensinstationer, oljedepåer samt verksamheter knutna till träindustrin och gruvbrytning. Till de kända hör exempelvis områden med upplag av elektroniskrot, dumpad militär ammunition och blyackumulatorer. Länsstyrelsen i Västerbottens län har sedan 2006 genomfört en inventering av länets mest förorenade områden på uppdrag av Naturvårdsverket. Det är viktigt att kommunen i sin planering tar hänsyn till dessa områden och att kommunen tar fram en åtgärdsstrategi för förorenade områden.

Gifter

Generellt sett har vi små kunskaper om kemikalieanvändning samt föroreningars miljö- och hälsoeffekter på miljön. I kommunen sker dock vanligtvis ett antal trafikolyckor med farligt gods inblandat några gånger per år. Skrotbilar på fel plats upptäcks också i regel ett par gånger per år och de innehåller både miljö- och hälsofarliga ämnen som kan läcka ut. Kemikalier når sannolikt även ut till miljön i någon grad från alla typer av verksamheter och industriella processer i kommunen.

Markradon

Inom kommunen finns områden med höga halter radon i marken. Kommunen har genom sina undersökningar och tillgängliga radonriskkartor tämligen god kunskap om var de största problemen inom bebyggda delar finns. Ett högriskområde täcker bl a delar av Storumans och Stensele tätorter. Risken för markradon beaktas vid placering och utformning av byggnader.

Radonsituationen inom kommunen behöver dock klargöras ytterligare med utgångspunkt i de geologiska förhållandena, och en särskild markradonöversikt måste upprättas. Kommunens miljö- och samhällsbyggnadsnämnd avser att i markradonöversikten konkretisera de rutiner som tillämpas i det praktiska arbetet med bygglov och detaljplaner, och sätta upp ett antal principer för hur markradonfrågan ska hanteras. Markradonundersökningar görs i samband med detaljplaner och nybyggnad inom områden med normal och hög risk för radon. Informationen från SGUs geologiska och geofysiska undersökningar, och från tidigare undersökningar inom kommunen, utgör basen för markradonundersökningar och bedömningar av radonpotentialen i ett område.

Gruvnäring

Det finns idag två etablerade gruvor inom kommunen, Svartliden-gruvan i Pauträsk samt Svärträsk vid Gunnarberg. Verksamheten vid Blaikengruvan, som ligger inom Sorsele kommun, men bara någon kilometer från kommungränsen, ger effekter på miljön också inom Storumans kommun. Gruvnäring är förenad med stor lokal miljöpåverkan och stora risker för mer långtgående effekter om påverkan sker på t. ex. närliggande vattendrag. Nuvarande gruvor är s.k. sulfidmalmsgruvor, vilka potentiellt sett har mycket större risk för negativ miljöpåverkan jämfört med järnmalmsgruvor. Prospektering sker på många lokaliseringar inom kommunen och bearbetningskoncession har meddelats i Barsele, Stortjärnshoben och Rönnbäcken. Intresset börjar även öka för gruvetablering i fjällvärlden. Prospektering sker t. ex. utvidgad prospektering vid Rönnbäck och inom mycket känsliga och skyddsvärda miljöer i Vindelfjällens naturreservat. Prospektering sker även efter uran, vilket är förenat med ännu större miljö- och hälsorisker att utvinna. Några andra miljöaspekter av gruvverksamhet, förutom risker med läckage av föroreningar, är markpåverkan, buller och farliga transporter. Ur mänskliga perspektiv finns viktiga aspekter att beakta inför framtida etableringar, som exempelvis risk för påverkan på rennäring, turismnäring, rekreation och bebyggelse.

Jordbruk

Jordbruket inom kommunen är idag mycket begränsat jämfört med tidigare. Man får dock räkna med ett visst näringsläckage till mark och vatten från befintliga jordbruk, samt spridning av kemikalier till miljön vid användandet av bekämpningsmedel. För djurhållning inom detaljplan, samt spridning av gödsel/slam inom eller intill område med detaljplan, krävs dock särskilt tillstånd inom kommunen.

Klimatförändringar

Miljön inom kommunen påverkas inte enbart av lokala verksamheter utan även av yttre faktorer. Miljöföroreningar från andra områden i världen drabbar även vår kommun. I nuläget ses klimatförändringarna som ett stort hot då bl. a. vår fjällvärld är känslig för denna typ av förändring. Förändringarna kan innebära en risk för nuvarande flora och fauna och för alla skyddsvärda arters fortsatta existens.

Skogsbruk

Ur ekologisk synvinkel har skogsnäringen förändrat naturen inom kommunen. Monokulturer av unga skogar med trädslag i samma ålder har efterhand ersatt de äldre successionsskogarna och den biologiska mångfald som äldre skogar hyser. Förutom den negativa påverkan som detta har gett på terrestra biotoper med effekter på växter, fåglar, däggdjur och insekter så har skogsbruket genom historien även påverkat våra vattendrag. Detta har skett genom t. ex. flottledrensning, vandringshinder för vattenlevande djur, genom felaktigt placerade vägtrummor samt eventuellt läckage av näringsämnen med övergödning och förurning till följd etc. Övergödning till följd av skogsbruk är generellt sett ett litet problem idag och sker endast lokalt i samband med kalavverkningar nära vattendrag. Restaurering av påverkade vattendrag har utförts och genomförs för närvarande. Det har medfört att de flesta större vattendrag inom kommunen som varit påverkade av flottning är återställda, medan en del mindre bäckar återstår. Vägtrummor har tidigare setts över och arbetet med att undvika vandringshinder vid anläggande av nya vägtrummor har förbättrats.

Täkter

Utvinning av torv sker idag vid Norrheden några mil söder om Storumans tätort. Området som tagits i anspråk var vid den tiden myrar

av högt naturvärde och viktig biotop för bl. a. fåglar. Det finns också ett 20-tal bergtäkter, naturgrustäkter och moräntäkter spridda inom kommunen, där vissa täktområden brukas för ett flertal naturmaterial. Se även Länsstyrelsens naturgrusutredningar. Storuman maj 1998 och Tärna dec 1999.

Vattenkraften

Vattenkraft har historiskt sett haft en stor betydelse för uppbyggnaden av samhället inom kommunen och har fortfarande stor betydelse för nationens elförsörjning från förnybar energi. Miljömässigt har dock exploateringen av vattenkraft inom kommunen medfört betydande negativa effekter. Ekologiska konsekvenser har t. ex. varit att arter försvunnit, föröngningsplatser för både mark och vattenlevande djur har drabbats, förändrade näringssammansättningar, hinder för fiskvandringar etc. Det har även skett införsel av nya arter. Kvalitén på kvarvarande sjöar och vattendrag som inte påverkats av vattenkraft är dock generellt sett god.

Sammanfattning över uppgifter om kommunens vattenkvalitet saknas idag. Många data finns sedan tidigare provtagningar, men dessa är inte sammanställda. Enligt VISS (Vattenmyndighetens informationssystem) är vattenkvalitet GOD för kemisk status om Kvicksilver(Hg) inte bedöms. De flesta sjöarna i Storuman beräknas vara belastade med Hg-nedfall från långväga transporter och uppnår inte god status. De reglerade vattnen bedöms uppnå måttlig ekologisk potential. Den ekologiska statusen för fysikalisk kemisk kvalitetsfaktorer bedöms idag vara hög utifrån främst beräkningsmodeller. Miljöproblem förekommer ur flera aspekter, den kemiska statusen kan antas vara god och den ekologiska statusen för hydromorfologiska kvalitetsfaktorer är måttlig på grund av vattenkraftsutbyggnad och vandringshinder.

Utredningsarbete för att sammanställa befintliga data har påbörjats. Även antalet vatten ska utredas, enligt viss är drygt 145 sjöar samt 378 vattendrag bedömda med vattenkvalitet angivet (se www.viss.lst.se). Enligt VISS finns det 21 olika skydd för vatten i kommunen. Viktiga vattenkvalitetsproblem inom kommunen är alltså de höga kvicksilverhalterna i inlandsvattnen samt de utbyggda och modifierade vattendragen. God status kan alltså inte förväntas nås till 2015 utan i bästa fall till 2021 för vissa parametrar. Verksamheter som också påverkar och kan komma att påverka om MKN (miljökvalitetsnormer) nås eller inte finns inom kommunen, där de mest påverkande idag är gruvverksamhet och fiskodling.

Vattenkvalitetsnormerna och åtgärdsprogrammen kommer att vara vägledande för den vattenplan som ska ligga till grund för vattenförvaltningen inom Storumans kommun.

KS kommer att redovisa till Vattenmyndigheten hur Miljökvalitetsnormerna uppnås i kommunen.

Övergödning och försurning

Övergödning är inget stort problem i kommunen men lokalt kan problem förekomma p.g.a. enskilda avlopp med otillräcklig rening. Inom länet bedöms miljömålet "Ingen övergödning" kunna nås inom den utsatta tidsramen.

Försurning i vattendrag är inte heller något stort problem i kommunen och ingen kalkning har skett sedan mitten på 90-talet. Problem med försurning har generellt förbättrats inom kommunen sedan förändring inom Europa skett avseende svavelinnehåll och reningstekniker inom fossila drivmedel och energislag. Däremot förekommer en del naturlig försurning i mark och berggrund i kommunen.

Nulägesbeskrivning hälsa

Buller

Trafikbuller bedöms vara den vanligaste bullerkällan i kommunen i och med genomfartsleden av E12:an via centralorterna Stensele/Storuman och Hemavan/Tärnaby. Detta kan anpassas något genom hastighetsbegränsning. Störande buller från skottrar, skjutbanor, tåg och industrier kan periodvis förekomma inom kommunen samt buller från flygplatserna. Det finns lokala ordningsföreskrifter för arbete som orsakar störande buller för personer på offentliga platser.

Strålning

År 1986 blev hela kommunen mer eller mindre drabbad av det nedfall som kärnkraftsolyckan i Tjernobyl förorsakade. Sedan 1989 har mätning av bakgrundsstrålning gjorts var sjunde månad på 6 olika platser i kommunen. De uppmätta nivåerna för bakgrundsstrålningen i kommunen har varit låga sedan mätningens början och även minskat något med åren.

Ett projekt, initierat av länsstyrelsen, undersöker cesiumhalten i fiskar i ett antal sjöar i länet. Projektet är ett delprogram inom den regionala miljöövervakningen och i Storuman är det ett flertal sjöar som kommer att undersökas. Arbetet påbörjades under 2010 och är tänkt att pågå fram till 2014.

I flera områden i Västerbottens län finns det radonhaltig berggrund och i Storumans kommun finns det uranrik alunskiffer i fjällberggrunden i västra delen av kommunen. Exempelvis så finns det radonförekomster i berggrunden i centralorten Stensele/Storuman. Den senaste radonmätningen som kommunen gjorde var runt 1990. År 1999 gjordes en sammanställning av radonhalt i brunnar i Västerbottens län inom ramen för projektet "radon i dricksvatten" som ingår i Livsmiljöprojektet.

Luftmiljö

Inga luftmätningar är gjorda inom kommunen sedan 2003/2004. Inom centralorterna Stensele/Storuman och Tärnaby/Hemavan kan dock luftkvaliteten bedömas vara påverkad av trafikavgaser då E12:an passerar genom orterna. Genom Storuman passerar även E 45 inlandsvägen. Luftkvaliteten kan även försämrats lokalt under vintern p.g.a. inversion. Vad gäller tomgångskörning så finns lokala föreskrifter om detta inom kommunen. Lokala föreskrifter för vedeldning saknas, men vid installation av pannor ska dessa vara typgodkända.

Anspråk

- Bevara de vattendrag som idag inte är utbyggda genom vattenkraft
- Åtgärda alla mänskligt skapade vandringshinder (exkl. kraftverksdammar). Restaurera huvuddelen av de kvarvarande flottlederna för att återställa vattendragen till ett mer naturligt tillstånd. Vissa är kulturhistoriskt intressanta. Samråd bör ske med länsstyrelsen innan åtgärder genomförs
- Slå vakt om de höga naturvärden som finns inom kommunen både på kort och lång sikt, såsom stora delar av fjällen där tidigare påverkan inte skett och de fjällnära skogarna, våtmarker med högt eller mycket högt naturvärde, samt sjöar och vattendrag av naturlig karaktär
- Bevara de tysta miljöer som finns inom kommunen
- Minska och utreda miljöpåverkan från miljögifter och metaller
- Minska framför allt lokal miljöpåverkan från eutrofierande verksamheter (reningsverk, skogsbruk, vattenbruk)
- Skapa en överblick över markskador i fjällen
- Utreda/bevaka tillståndet avseende cesium inom kommunen
- Verka för en omställning mot förnybar energi
- Sammanställa tillgänglig kunskap om radonförekomst och utarbeta metod för hur hälsorisker på grund av radonstrålning ska kunna undvikas
- Besluta om lokala miljömål

Kap 2:17

Skydd mot olyckor, risker och ofred i samhället.

Mycket har hänt sedan den förra planen antogs 1990, inte minst inom befolkningsskyddet och samhällets risk och olycksförebyggande arbete. Det militära försvaret har fått vidkännas flera omfattande förändringar på grund av den förändrade hotbilden mot Sverige och dagens militära försvar är en mycket slimmad organisation jämfört med hur det var förr. Detta har i sin tur medfört att många försvarsanläggningar ute i landet har avvecklats och i stort sett alla kommunala byggnader som tidigare var rekviderade för militära behov, inte längre behövs. De anläggningar som ändå kan finnas kvar är hemliga och redovisas därför inte i denna plan.

Även det som förr var Civilförsvaret är kraftigt förändrat och bland annat är den gamla Hemskyddsorganisationen helt avvecklad. En viktig skillnad är också tillkomsten av Lagen om Extraordinära Händelser, LEH, som ger kommunen nya möjligheter men också ett större ansvar än tidigare. Denna lag skapades för att ge kommunerna bättre möjligheter att hantera den typ av händelser som är större än olyckor och hanteras av räddningstjänsten, men inte så stora att de blir en nationell eller regional kris.

När den förra översiktsplanen skrevs var kommunernas ansvar för att förebygga och hantera olyckshändelser reglerad i Räddningstjänstlagen. Denna lag ersattes 2004 av Lag om Skydd mot Olyckor, LSO, som till sitt innehåll och uppbyggnad är ganska annorlunda mot tidigare lagstiftning. Bland annat betonas den enskildes ansvar men också kommunernas skyldigheter att arbeta olycksförebyggande mycket tydligare. Kommunen måste också inventera och analysera riskerna för både extraordinära händelser och olyckor som kan föranleda räddningsinsats.

De handlingsprogram som dessa lagar föreskriver att alla kommuner måste ta fram, skall förnyas och antas varje mandatperiod. Riskanalyserna som handlingsprogrammen bygger på och själva handlingsprogrammen finns att ladda ner från kommunens hemsida.

Risker i Storumans kommun

Storumans kommun har en relativt okomplicerad riskbild för såväl extraordinära händelser som för olyckor. Det som sticker ut i jämförelse med grannkommunerna är risken för ett dammbrott och risker associerade till den omfattande besöksnäringen.

Ett dammbrott är en händelse med oerhört låg sannolikhet men med ofantliga konsekvenser. En sådan händelse skulle också påverka hela älvdalen och troligen även bli en nationell kris. Dammbrott är nog den värsta fredstida händelse som skulle kunna drabba kommunen och skulle troligen radera hela infrastrukturen. Det är också rimligt att anta att ett antal människor skulle mista livet som en direkt eller indirekt följd av händelsen.

Besöksnäringens bidrag till riskbilden är dels en ökad risk för stora kommunikationsolyckor, dels en ökad risk för bränder i samlingslokaler och dels en kraftigt ökad risk för drunkningar.

Eftersom de flesta av dem som besöker kommunen färdas med bil eller buss är trafiken på E12 tidvis mycket intensiv och risken för olyckor ökar i direkt proportion till trafikmängden. Läget försvåras ytterligare av att vägen bitvis är både smal och slingrande med många krön och skymda avsnitt. Även räddningstjänstens insats-

tider kan påverka skadeutvecklingen negativt. Risken för en större brand i en samlingslokal bör man också beakta.

Särskilda risker i Hemavan Tärnaby

Trafikolyckor, brandlarm och drunkningstillbud ökar markant under perioden december-maj jämfört med övriga 6 månader. Variationerna över året är dock mindre i Tärnaby än i Hemavan, vilket naturligtvis beror på att trycket från besöksnäringen är mindre i Tärna. Riskbilden i Tärnaby kompliceras emellertid något av vårdanläggningar där de boende i vissa fall inte kan utrymma själva utan måste ha hjälp. I Hemavan skulle en större trafikolycka kunna orsaka mycket stora störningar eftersom det saknas alternativa förbifarter genom i stort sett hela byn.

Räddningstjänstens grundbemanning och insatstid garanterar inte att livräddning med rökdykare ur brinnande byggnader alltid kan göras. Den egna förmågan, byggnadstekniskt brandskydd och tekniska system kommer därför att under överskådlig tid ha mycket stor betydelse för den enskildes säkerhet oavsett om det gäller eget boende eller hotell. En fortsatt ökning av antalet Farligt Godstransporter till eller från Norge innebär naturligtvis också en ökad olycksrisk.

Inom fjällområdet finns specifika risker. Väderförhållanden kan medföra att de som rör sig på fjället kan behöva undsättas. Olyckor kan inträffa i områden som är svårtillgängliga. Räddningstjänsten behöver ha resurser så att den kan klara av dessa uppgifter. Den samverkan som inletts med den norska fjällräddningen är ett led i att stärka resurserna för fjällräddningen.

Särskilda risker i Storuman/Stensele

Olyckshändelser som föranleder räddningsinsatser är ganska jämnt fördelade över året. En liten höjning under sommaren och motsvarande minskning under hösten kan dock anas. I denna del av kommunen finns fler industrier av olika slag, fler och större vårdanläggningar, fler och högre bostadshus över 3 våningar och genom de båda europavägarnas korsning är trafiken också intensivare. Allt detta sammantaget medför att antalet larm till räddningstjänsten är fler och även följer den nationella trenden med färre bränder men fler olyckor. På sikt bör en säkrare anslutning mellan E12 och E45 planeras med tanke närheten till samhället, vårdcentralen mm.

Kommunens beredskap

Kommunens räddningstjänst är organiserad med brandstationer i Gunnarn, Umnäs, Storuman och Tärnaby. I Gunnarn och Umnäs finns endast räddningsvärn och där har personalen ingen beredskap utan kommer på larm när de har möjlighet. I Storuman och Tärnaby finns däremot beredskapsstyrkor som alltid är beredda att rycka ut inom angiven anspänningstid. Från huvudstationen i Storuman sköts all drift- och underhållsarbete för samtliga stationer. Även det brandförebyggande arbetet administreras från Storuman.

Det politiska ansvaret över räddningstjänsten är fördelat på två nämnder. Kommunstyrelsen, KS är räddningsnämnd och ansvarar för den operativa verksamheten före, under och efter en olycka. Miljö- och Samhällsbyggnadsnämnden, MSBN, är ansvarig över det brandförebyggande arbete som anges i LSO och LBE (lag om brandfarliga och explosiva varor).

Övrig krishantering är KS ansvarig för. KS är Krisledningsnämnd, KLN, och kan ta över ansvaret från övriga kommunala nämnder i händelse av en allvarlig kris där behovet av samordning är stort. För sådana situationer finns ett särskilt reglemente och särskilda instruktioner.

Risk för ras och skred

I kommunen finns många vattendrag och sjöar och runt sådana vet man erfarenhetsmässigt att det oftast föreligger en förhöjd risk för att markstycken skall släppa och glida iväg. Detta har emellertid inte varit något större problem i vår kommun hittills eftersom det i stort sett saknas branta nipor och där sådana finns, finns det ingen betydande bebyggelse. Bedömningar bör dock göras där sådan risk kan finnas. Under våren 2010 inträffade ett slamskred i Solberg. Detta berodde på att isdammar bildats i flacka uppströms liggande områden. Denna typ av skred förefaller inte frekvent återkomma på samma ställen och är svåra att kartlägga. Framledes bör dock bedömningar göras av risk för slamskred i samband med exploatering av nya områden främst i fjälldalarna.

I akuta situationer med väderleksförhållanden som liknar den som rådde i samband med skredet i Solberg kan man få en förvarning om risk för slamskred genom att uppmärksamma plötsliga förändringar i smältvattnets hastighet. Om vattenströmmen i ett vattendrag snabbt avtar kan det betyda att en propp håller på att bildas uppströms och att det finns risk för skred.

Genom att kommunen är mycket kuperad finns det gott om bergssidor där förhållandena är sådana att skred och ras kan förekomma. Inte minst gäller detta delar av E12:s sträckning, t. ex. vid Forsviksberget och vid Ryfjället. Risken för personskador bedöms emellertid inte vara särskilt stor även om den inte helt kan uteslutas. Det kommer dock med stor sannolikhet att innebära begränsningar, eventuellt totalstopp i landsvägstrafiken. Problemen kan dock komma att bli ganska kortvariga eftersom det från kommunens östra gräns ända till Portbron mellan Hemavan och Tärnaby, är relativt enkelt att ordna alternativa förbifarter var som helst på E12. Ett hinder väster om Portbron kommer däremot att orsaka mycket stora störningar i vägtrafiken eftersom det därifrån ända till Norska gränsen i princip saknas alternativa förbifarter. Förträngningen vid Portbron medför risk för översvämningar uppströms. Detta bör åtgärdas genom att förträngningen vidgas.

Bebyggda områden som kan beröras av skredrisker finns framför allt i Tärnaby och Hemavan och områden däromkring. I övriga delar av kommunen är snarare riskerna av motsatt natur. Stränder är flacka med bebyggelse så pass nära vattenlinjen att även små och tämligen ofta förekommande höjningar av vattennivån kan ställa till problem. Åskilje är ett exempel på detta. Särskild försiktighet är befogad för bebyggelse i strandnära lägen. Underlag för bedömningar finns i MSB:s översiktliga kartering av stabilitetsförhållanden (SRV1998) samt i Räddningsverkets översiktliga översvänningskartering från 2002 bl. a. Rapport 26.

I slutningarna nedanför högfjällshotellet i Hemavan har stora områden fyllts ut för att tillmötesgå de senaste årens stora efterfrågan på centralt belägna tomter. Även om utfyllnaderna har skett med godkänt material och utförts på föreskrivet vis, bör man vara observant på rörelser i fyllnadsmassorna då den naturliga lutningen är relativt brant på vissa ställen.

Huruvida de pågående klimatförändringarna medför ökade risker för ras och skred kan inte säkert bedömas vid tidpunkten för denna plans antagande. Det är dock rimligt att anta att nederbördsmängderna kommer att öka och med dem en ökad erosion. Följaktligen kan det vid framtida exploateringar oftare än hittills, komma att krävas noggranna geologiska undersökningar. Det är också rimligt att anta att de senaste årens variationer i isens egenskaper på reglerade vatten kommer att bli ännu vanligare. När byggande sker nära vattendrag bör hänsyn tas till risken för höga flöden.

Anspråk

- Att behålla en god organisatorisk beredskap för kriser och olyckor i kommunen.
- Att kontinuerligt analysera risker för extraordinära händelser och olyckor som kan kräva räddningsinsatser och ge underlag för förebyggande arbete.
- Inom planerade utbyggnadsområden bör förutsättningarna för skred och ras översiktligt identifieras.

Kap 2:18

Markägande och fastighetsstruktur.

I östra delen av kommunen är stora delar av skogsmarken bolags-ägd. Sveaskog och därefter Holmen skog har de största innehaven. Längs dalgångarna och i den mellersta och sydöstra delen av kommunen är stora områden privatägda. I västra delen äger staten genom fastighetsverket den mesta marken. Där är det i princip bara de odlingsbara fjälldalarna som är privatägda. Allmänna avvittringen pågick mellan 1881-1893 i Stensele och Sorsele socknar. För områdena ovan odlingsgränsen kom avvittringsutslagen först mellan 1916-1918. Sedan pågick tilläggsavvittring och ströängsindragning fram till början av 1930. Skiftesstorlekarna i fjälldalarna är stora. I fjälldalarna har det också skett en rätt omfattande avstyckning av mark till fritidshustomter.

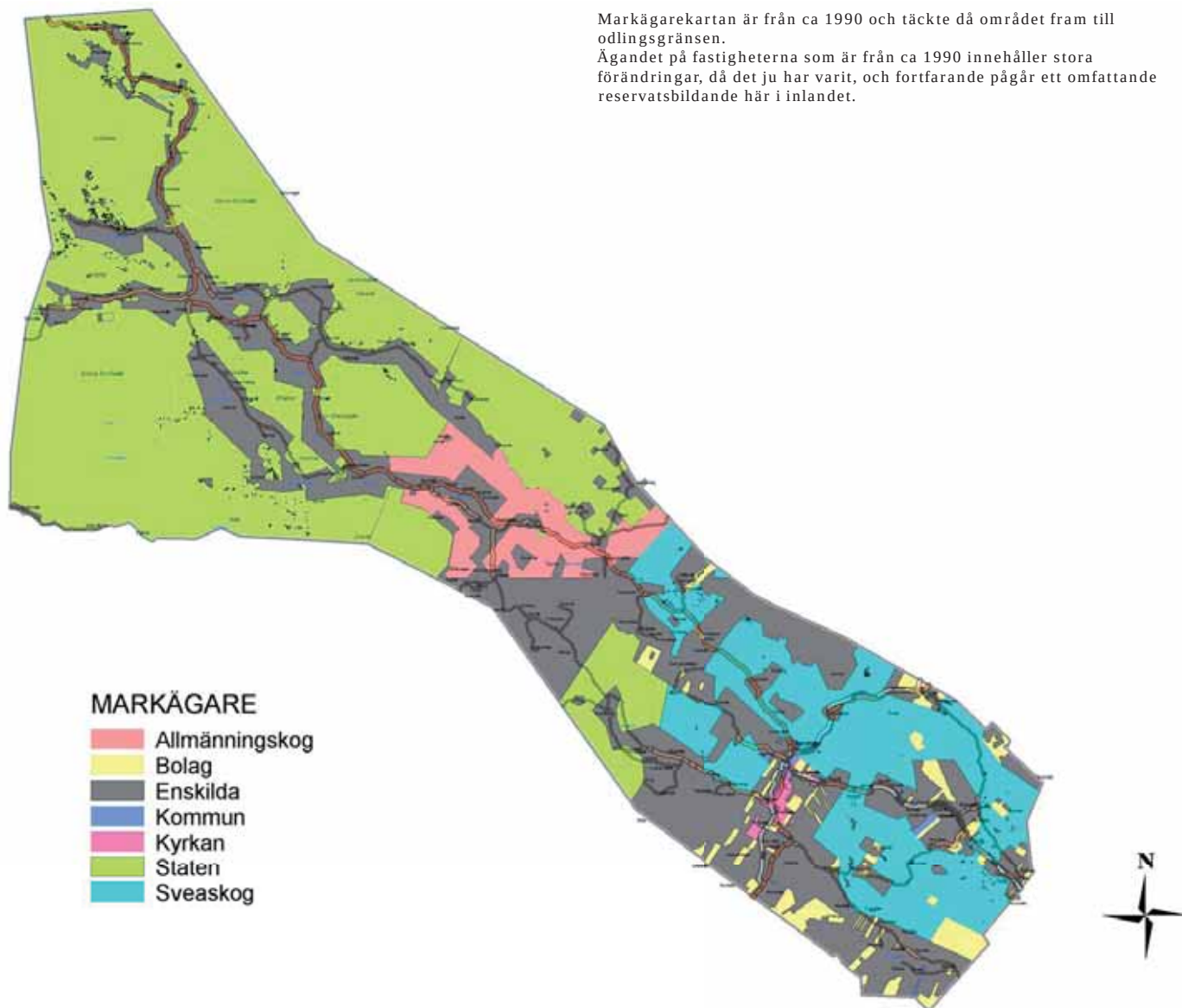
Under de senaste årtiondena har värdestegringen av fritidshus varit stark i den västra kommundelen, särskilt i områden som lätt kan nås för den norska marknaden. Detta indikerar att det potentiella värdet av mark som kan användas fritidshus och verksamheter i besöksnäringen är betydande. På samma sätt medför det växande intresset för vindbruk en potentiell ökning av fastighetsvärden.

Ur både markägarsynpunkt och samhällelig synpunkt finns fördelar av att planeringen blir värdeskapande eftersom den ekonomiska omsättningen i bygden ökar och detta genererar ökad sysselsättning. Samtidigt ökar behovet av planering som leder till en god hushållning med naturresurserna.

Anspråk

- Att planeringen bedrivs så att den i ett samhälleligt perspektiv blir värdeskapande och att den leder till en långsiktigt god hushållning med naturresurserna.
- Att kommunen upprättar ett markförsörjningsprogram.

Markägarekartan är från ca 1990 och täckte då området fram till odlingsgränsen. Ägandet på fastigheterna som är från ca 1990 innehåller stora förändringar, då det ju har varit, och fortfarande pågår ett omfattande reservatsbildande här i inlandet.

Kap 2:19

Naturvård

Inom Storumans kommun finns stora områden med höga naturvärden. Vissa områden och företeelser har bedömts vara speciellt värdefulla och klassats som riksintressanta. Detta gäller i princip hela fjällområdet men även ett flertal naturskogsområden, vattendrag, geovetenskapliga lokaler, våtmarksområden och växtlokaler. Vilka områden som är av riksintresse för naturvården bestäms av Naturvårdsverket i samråd med bl a länsstyrelsen och kommunen. Naturvårdens intressen bevakas på riksnivå av Naturvårdsverket och på regional nivå av länsstyrelsen. På lokal nivå har kommunen ansvaret för naturvårdsfrågorna.

Naturvården har skydd i Miljöbalken. Där sägs bl a att naturvården som har betydelse från allmän synpunkt skall, så långt möjligt, skyddas mot åtgärder som skadar naturmiljön. Beträffande områden som är av riksintresse för naturvård är lagen starkare formulerad. Det föreskrivs att dessa områden skall skyddas. Kommunerna är ålagda att i översiktsplan redovisa hur skyddet ordnas. Inom Storumans kommun är 21 områden eller objekt utpekade som riksintressen för vetenskaplig naturvård. Se nedan.

Riksintressen

Nedan ges en kort sammanfattning av vad som motiverar riksintresset. För mera utförlig beskrivning se länsstyrelsens hemsida www.ac.lst.se

Ahasjön med Hemavandeltat, Laisholmdeltat

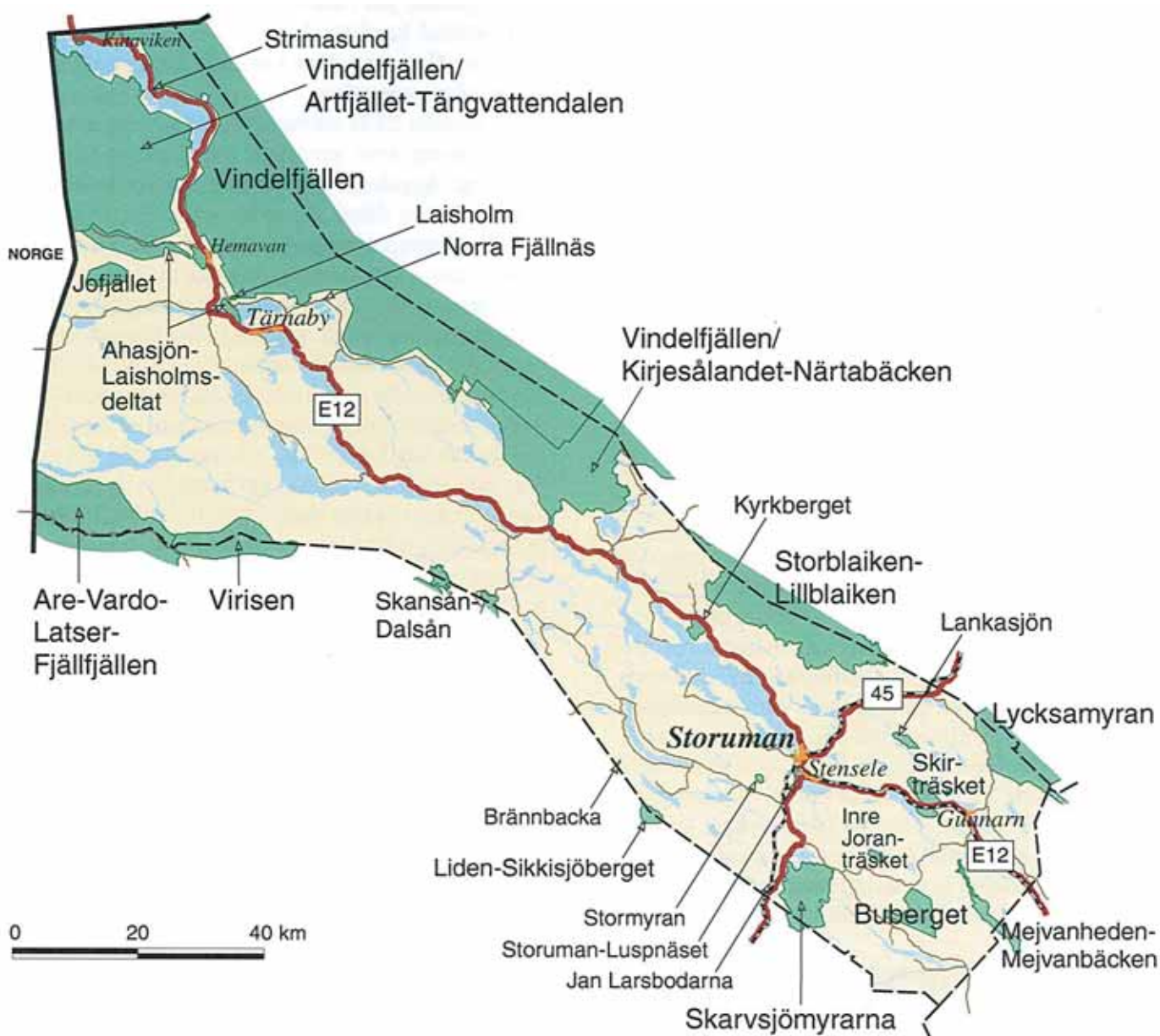
Dessa deltan är representativa i olika utvecklingsstadier. Hemavan är ett moget delta och Laisholm ett ungt delta. Vegetationen består av olika typer av kärr, vidsträckt videsnår, ängsmark samt hedbjörkskog. Båda områdena är värdefulla för fågellivet som rast och häckningslokal för främst vadare och änder.

Kyrkberget

Kyrkberget är ett flyggberg som reser sig 300 m över storumansjön. Vegetationen är av sydbergskaraktär.

Skirträsket inkl Kvarnklodden

Skirträsket har ett ovanligt klart vatten där siktdjupet är mer än 10 m. Näringsstillgången i sjön är låg. Berggrunden är kalkhaltig vilket bidrar till den artrika floran i sjöns omgivning. Kvarnklodden är ett sydvästberg.

Buberget

Buberget är ett av länets största och variationsrikaste urskogsområden. Skogen är en bladskog av gran och björk. Senast brann det här runt år 1900 vilket innebär att det finns stora arealer med skog uppkommen därefter.

Stormyrar

Denna myr ligger i ett skredärr. Jordarten vid ytan är moig till sandig morän, är normalt inte skredbenägen.

Inre Joranträsket

Området har tydliga skvalrännor, ett resultat av senaste istiden.

Storuman –Luspnäset

Området visar spår av en större issjötappning, både kalspolade hälar och sedimentavlagringar.

Lankasjön

I detta område finns det ett antal åsar som bara består av rena block. Dessa åsar kan ha bildats av ett dödisblock.

Jofjället

På Jofjället finns spår från inlandsisen i form av fluting, en mindre variant av långt utdragna drumliner. De syns tydligt ovanifrån, från tex flygbilder men är svår att se från marken.

Lycksamyran

Mångformigt myr- och sumpskogsområde i dödisterräng. Ca 1000 ha stort.

Mejvanheden/Mejvanbäcken

Området innehåller både isälvsavlagringar och spår efter isälvsersion. Åsen är typisk, välutbildad och innehåller fina dödisgropar.

Jan-Larsbodarna

Detta är en fåbod som varit i drift sedan 1920-talet. På fåbodvallen finns en stuga, en sommarladugård samt några andra byggnader. På vallen dominerar kruståtel och rödven. Runt vallen finns skog och myr som också har betats.

Brännbacka

En fjällägenhet som anlades som kronotorp 1897. Här finns flera exempel på den hundraåriga odlingstraditionen. Marken har hävdats kontinuerligt sedan den uppodlades.

Strimasund

1881 anlades fjällägenheten som statens fjällstuga och 1955 blev Strimasund fjällägenhet. Den fungerade länge som övernattningsplats för resande mellan Norge och Sverige.

N. Fjällnäs

Floran här är tydligt kalkpåverkad, marken är ganska kuperad och stenig. Det finns en liten hårdvalläng som hävdas med lieslätter samt en hagmark som betas av nötkreatur. Detta bete förekommer även i den omgivande fjällbjörkskogen.

Laisholm

I Laisholm finns det en hårdvallsäng som omges av spridda vallar. Ängen har en tämligen artrik vegetation. Här finns en gammal timrad sommarladugård som sägs vara sedan bebyggelseetableringen, från 1860-talet.

Skarvsjömyrarna

Dessa myrar består av stora hydrologiskt intakta blöta strängblandmyrar och strängflarkkärr. Området har mycket höga ornitologiska värden.

Vindelfjällen/Artfjället

Är det största riksintresset för naturvård i Västerbottens län. Utgör ett stort segment av den svenska fjällkedjan från norska gränsen ner mot fjällbarrskogarna i öster. Området består av långsträckta fjäll, skogsklädda dalbottnar med sjöar och vattendrag samt partier av kalfjäll. Området är avsatt som naturreservat, AC 27 Vindelfjällen.

Are-, Vardo-, Laster och Fjällfjällen

Ett sammanhängande vildmarksområde vid Ångermanälvens källområde.

Virisen

En av de största oreglerade fjällsjöarna i södra Lappland. Finns en fjällägenhet i Virisen där ängarna håller hävdgynnade arter. I Boitikken finns det en välhävdad odlingsmark. Hävden består i både slåtter och bete.

Skansån-Dalsån

Vattendrag som avvattnar Gardfjällen till Vojmsjön i Vilhelmina. Skansnäsån ansluter till Dalsån.

Liden-Skikkisberget

Skikkisberget har en brant bergvägg, ett sk flygg, som sydsida. Berget är glacialt påverkat. Här finns den nordligaste utposten av alm.

Storblaiken/Lillblaiken

Blaiken är ett långsträckt förfjällsmassiv. Det är isolerat från fjällkedjan och har ett stort och opåverkat urskogs- och våtmarksområde.

Övriga naturvårdsintressen.

Myndigheterna har möjlighet att bilda formella skydd på vissa speciellt skyddsvärda områden. De verktyg som Skogsstyrelsen har är biotopskydd och naturvårdsavtal. Länsstyrelsen beslutar om naturreservat. Inom kommunen fanns vid årsskiftet 2009 31 biotopskydd omfattande 159 ha produktiv skogsmark. 276 ha produktiv skogsmark var skyddad som naturvårdsavtal. Inom Storumans kommun finns nio naturreservat utöver delen i Vindelfjällen.

Sveaskog har slutit ett ekoparksavtal med Skogsstyrelsen för ekoparken Jovan. Detta område omfattar 13 900 ha av vilka 80% är skogsmark. Ekoparken finns söder om Grundfors. Den betecknas som tjädernas och gammelskogens ekopark. Inom detta område kommer skogsbruk att fortsätta bedrivas men med en högre ambition för naturvården. Skogar kommer att restaureras så de får en mer naturlig sammansättning.

Anspraak

- Att så långt möjligt skydda och bevara värdefulla naturområden.
- Skyddet av riksintressen ges prioritet.

Kap 2:20

Kulturmiljövård.

Inom Storumans kommun finns mängder av fornlämningar, rester av bebyggelse, odlingsrester och andra spår från våra förfäder som ger information om hur människorna i området levde förut.

Kunskap om tidigare generationer och kulturlandskapet ger perspektiv på mänsklig utveckling och därmed möjlighet att se framåt. Stora delar av Umeälvens dalgång har förändrats och överdämts i samband med reglering för vattenkraften vilket innebär att många viktiga kulturminnen och fornlämningar har förstörts.

Från stenålderstid finns spår av boplatser och fångstgropssystem. Spår av tidig samisk kultur finns i form av lappvallar, gravar, offerplatser m m. Det finns också ett rikt yngre kulturarv från slutet av 1700-talet och 1800-talet då Storuman koloniserades och nybyggare slog sig ner. Historien om nybyggerperioden är dokumenterad från ett flertal håll.

Vissa kulturminnen åtnjuter särskilt skydd genom kulturminneslagen (SFS 1988:950). Det gäller fasta fornlämningar, vissa synnerliga märkliga byggnader samt kyrkor och begravningsplatser tillkomna före år 1940.

Inom Storumans kommun finns idag ca 1 024 st fasta fornlämningar registrerade av Riksantikvarieämbetet i fornlämningsregistret. Dessa redovisas på speciella kartor med beskrivningar. Uppgifter finns tillgängliga på Riksantikvarieämbetets hemsida, www.raa.se.

Kulturvårderna i den byggda miljön skyddas genom plan- och bygglagens 3:10 och 3:12 samt 8:16 enligt vilken rivningslov kan vägras.

Flera inventeringar har gjorts av kulturmiljöobjekt i Storumans kommun:

- 1974, Inventering av fornminnen och byggnadsminnen av Västerbottens museum
- 1979, Inventering av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer ovanför odlingsgräns av Västerbottens museum på uppdrag av länsstyrelsen
- 1989, Kulturhistoriskt värdefulla miljöer i Storumans kommun av Västerbottens museum på uppdrag av Storumans kommun
- 2006, Kulturhistorisk rapport - Delsammanställning inför natur- och kulturvårdsplan av Västerbottens museum på uppdrag av Storumans kommun

Den sistnämnda gjordes med fokus på natur- och kulturhistoria / kulturarv, där sydsamisk nybyggarkultur särskilt beaktas. De inventeringar som är utförda av bebyggelsen behöver kompletteras för att vara aktuell. Inventeringar ska ligga till grund för att arbeta fram ett Kulturmiljöprogram.

I Storumans kommun finns ett lagskyddat byggnadsminne, f d Järnvägshotellet i Storuman.

Inom kommunen finns sex kulturmiljöer som utpekats som riksintressen. Klassningen som riksintresse innebär inte att miljön är säkerställd och att de vårdas. För det krävs detaljplan eller områdesbestämmelser som förhindrar rivning eller förvanskning, och att någon tar ansvar för vården. Förslag till områdesbestämmelser har upprättats i Gunnarns by. Riksintresseområdena redovisas nedan.

I kommunen finns även länets andra Kulturresevat, Atoklimpen. Reservatet invigdes sommaren 2006 och omfattar en rik samisk kulturmiljö med det heliga berget Atoklimpen, kvarvarande bebyggelse från Risbäckens viste, en stor mängd härdar och källargropar, stalotomer m m.

Riksintressen kulturmiljövård

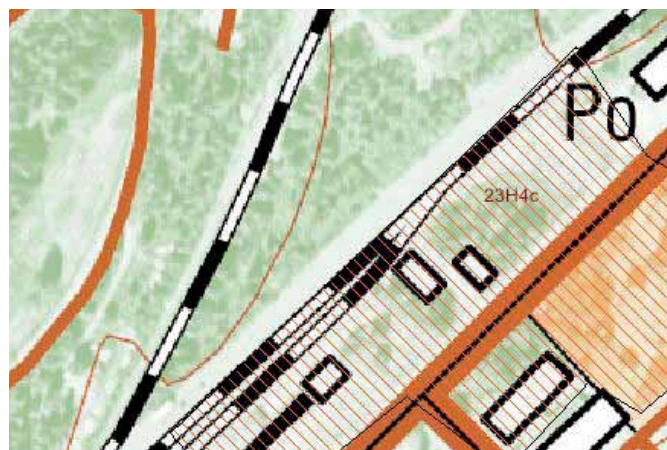
I Storumans kommun finns sex områden som är riksintressanta kulturmiljöer. Områdena redovisas med karta med sammanfattande värdeomdöme och uppgift om metod för säkerställande. Utförliga beskrivningar av områdena finns hos kommunen samt på länsstyrelsens hemsida www.ac.lst.se.

Gunnarns by – Juktåkolonien

Kvaliteer: Gunnarns by är södra Lapplands största jordbruksby med välbevarad äldre bebyggelse, ofta grupperad på traditionellt vis i en lös fyrkant, innehållande trösklogar och storhässjor. Juktåkoloniens kronotorp har sin förhistoria i olagliga skogstorp som på 1890-talet uppkom vid de goda odlingsmarkerna vid Juktån. Dessa insynades 1907 och en hel grupp nya torp växte sedan fram. Av de 25 torp som fanns, står i dag 13 kronotorp kvar, de flesta ombyggda.

Järnvägsmiljön i Storuman

Kvaliteer: Sammanhållen järnvägsmiljö med välbevarade järnvägsbyggnader i timmer från 1920-talets början med stationshus, ett antal järnvägstjänstemannaboställen och järnvägshotell ritade av Folke Zettervall. De bastanta och tjärade träbyggnaderna bär drag både av nationalromantik och 20-talsklassicism. I järnvägshotellens inre finns vägg- och takmålningar av fin kvalitet. Hotellet har byggts om till bibliotek.

Björkvattendalen

Kvaliteer: Fjälldalgång med öppet kulturlandskap och genuin bebyggelse – timmer och torvtak – kvar i byar och gårdar från 1800-talets slut och 1900-talets början. Många gårdar är ursprungligen samiska nybyggen. Vojtjajaure samekapell uppfört 1932-1933, med kyrkogård och några hitflyttade kyrkstugor.

Gausjosjön

Vid Gausjosjön ligger bevarade samevisten med torvkåtor av sydsamisk och nordsamisk typ.

Området kring Gausjosjön/Överuman har spelat en central roll under forntiden. De många stenåldersboplatserna har dock till större delen förstörts genom Överumans dämning. Även platsen för kapellet i Vilasund 1723 ligger numera under vatten.

Samiska visteområden

Vid Gausjosjöns västra sida ligger ett sydsamiskt och ett nordsamiskt visteområde jämte ett stort antal övergivna kåtagrunder. Det sydsamiska vistet vid Sotsbäcken ligger i anslutning till det nu överdämda Vila kapell. I dag står en torvkåta av sydsamisk typ och ett häbre kvar.

Det nordsamiska vistet vid Gausjosjön är familjen Ommas första viste i Västerbotten, där man slog sig ner efter inflyttningen från Karesuando ca 1930. Ett flertal torvkåtor av nordsamisk typ finns här, av vilka några mindre utgjort getkåtor.

Källor:

Länsmuseets fjällinventering. Manus. Med där angivna källor.

Fornminnesregistret.

Brandsfjället

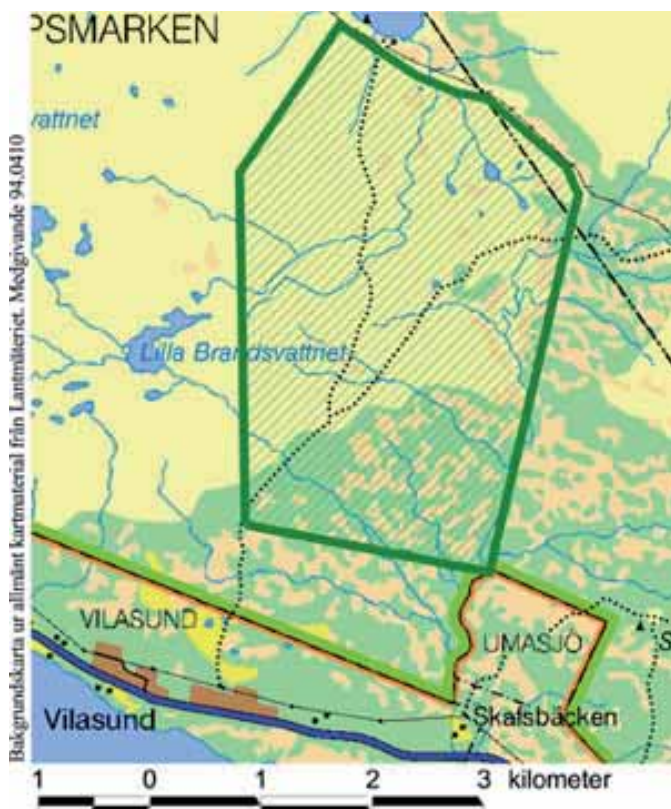
Äldre samisk kulturmiljö med offerplats, renvall, kåtalämningar och stalotomter.

Området ligger på samebyn Umbyns område väster om Brandsfjället. Här återfinns en koncentration av äldre samiska kulturlämningar såsom renvallar, kåatomter, stalotomter och en offerplats.

Källor:

Länsmuseets fjällinventering. Manus. Med där angivna källor.

Fornminnesregistret.

Atoklimpen

Samisk kulturmiljö. Heligt berg med klippgrav och seiteliknande klippformationer, sameviste med torvkåta, bod, skolkåtegrund och rengården. Inom miljön finns också rester av ett troligt forntida dagbrott för asbest.

Atoklimpen är enligt gammal samisk tradition ett heligt berg. På sluttningen finns en klippgrav och även seiteliknande stenformationer. Väster om berget ligger ett område med kvarvarande bebyggelse samt rengården från Risbäckens lappviste.

Byggandet av Atostugan

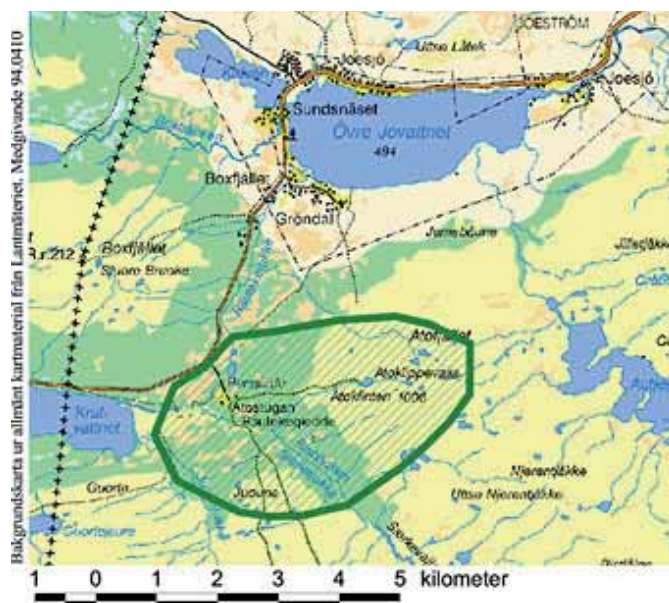
Atostugan byggdes 1927 av nomaden Tomas Klementsson och användes bl a som lärarbostad, medan nomadskolan fanns här. Intill denna ligger en kåta från 1920-talets början samt en timrad bod. Här fanns tidigare även en skolkåta, bostadskåta, matkåta och bod, vilka 1950 flyttades till Laxfjället i Tärnaby. Dessa byggnader skall eventuellt återuppföras på den ursprungliga platsen i Atoklimpen.

I området finns rester efter ett dagbrott för asbest, som möjligtvis utnyttjats redan under forntiden.

Källor:

Länsmuseets fjällinventering.

Fornminnesregistret.

Hemavandeltat

Före detta deltaländ med flödesängar, tidigare utnyttjade som slåttermarker. Det var deras rika växtkraft som under 1800-talets mitt utgjorde förutsättningen för områdets första nybyggen.

Vid Ahasjön i Umeälven utbreder sig ett deltaländ med naturliga ängsmarker, vilka före Umeälvens reglering årligen översvämmades av vårflo den. Dessa flödesängar, s k rningar, var mycket goda slåttermarker och därför särskilt attraktiva för de nybyggare som slog sig ned här. Vid 1800-talets mitt anlades de första nybyggena i Björkfors, det gamla namnet på Hemavan, som 1905 hade vuxit till den största byn i Tärna socken.

Rikt växt och fågelliv

Raningarna utnyttjades för slåtter ända till början av 1940-talet. I samband med Umeälvens reglering avsattes medel för att bevara och vårda området för framtiden. Här finns ett rikt växt- och fågelliv. I området mynnar Slipstensbäcken, där en kvarnplats med vattendrivna slipstenar anlades på 1860-talet. Kvarnplatsen var i bruk till slutet av 1800-talet, och slipstenarna har rustats och området vårdas årligen.

Källa:

Elveland, Jan, Dammängar, silängar och rningar – norrländska naturvårdsobjekt (SNV PM 1174). Sthlm 1979. Med där angiven litteratur.

Anspraak

- Kulturmiljöerna har stor betydelse för bygdens identitet och är en resurs som bör tas till vara.
- Vid upprättande och ändring av planer och prövning av byggnadslov bör särskild hänsyn att ta till kulturmiljövårdens intressen. Vissa lämningar är också i behov av vård.
- Ett kulturmiljöprogram bör upprättas. Kulturmiljöprogrammets inventeringar och värderingar avses användas för att skydda och värna kommunernas kulturhistoriskt värdefulla miljöer.
- Inventeringarna som är gjorda får, till dess ett kulturmiljöprogram är upprättat, tillsammans med den vägledning som ges i översiktsplanen vara underlag för beslut.